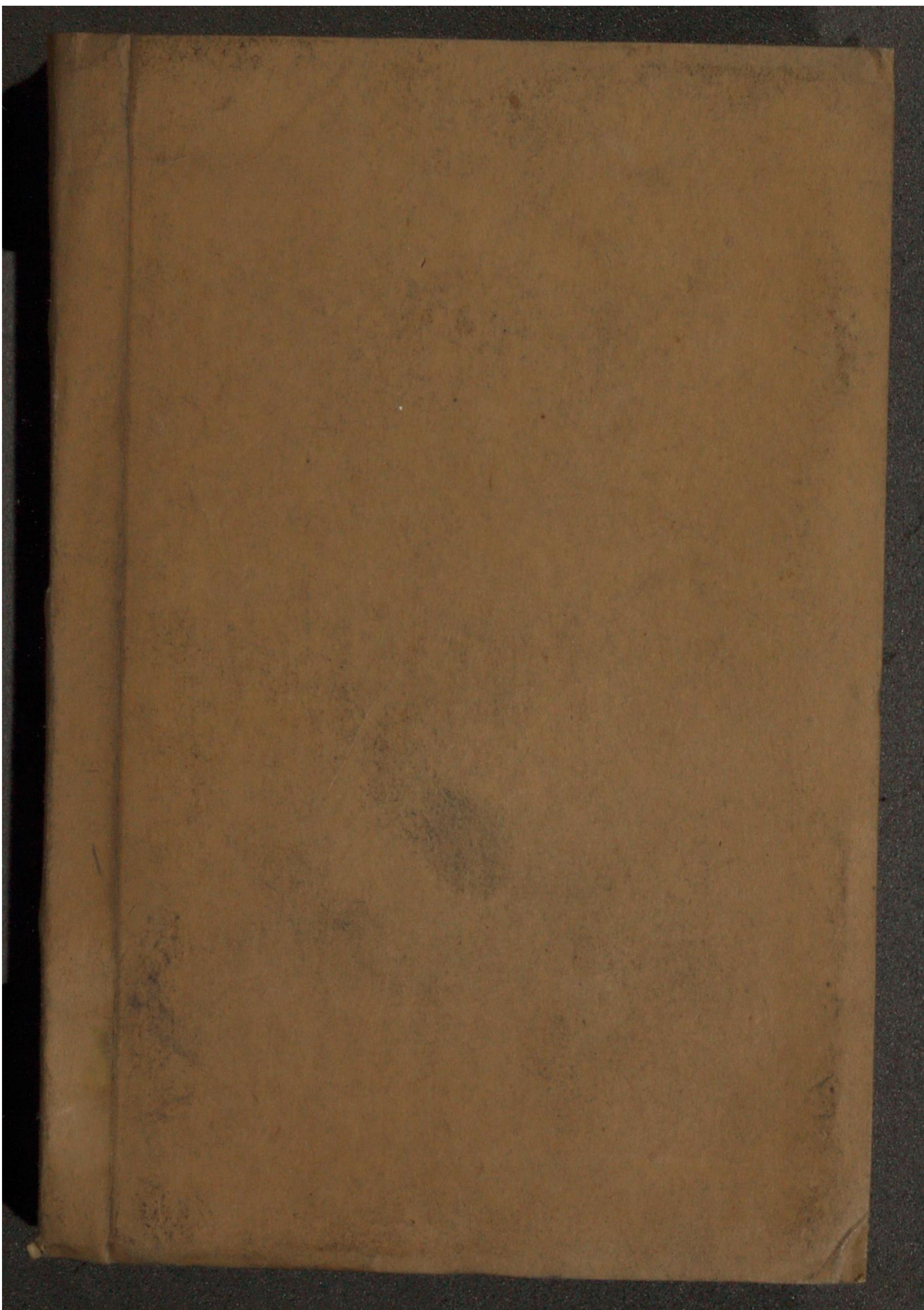

1563. Pictorius

DOMINE BEATUS HOMO QUEM TU ERUDIERIS
A L S
Inv. F.G.H.

Medical

ΠΑΝΤΟΠΩΛΙΟΝ,

CONTINENS OMNIVM fermè quadrupedum, auium, piſcium, ſerpentum, radicum, herbarum, ſeminum, fructuum, aromatum, metallorum, & gemmarum naturas, carmine Elegiaco per D. GEORGIVM PICTORIVM Villinganum, conſcriptum.

VNA CVM

EIVSDEM DE APIBVS, CERA, MELLE, *& alijs quæ ex istis conficiuntur, breuißima methodo, ex optimis authoribus collecta.*

PRAETEREA

De Dæmonum, qui ſub Lunari collimitio uerſantur, ortu, nominibus, officijs, illuſionibus, poteſtate, uaticinijs, miraculis, & quibus medijs in fugam compellantur, Iſagoge, eodem authore:

Quibus accedit

EIVSDEM DE SPECIEBVS MAGIAE CEremonialis, quam Goëtiam uocant, Epitome,

ET

An Sagæ, uel mulieres quas expiatrices nominamus, cremari debeant, reſolutio.

Cum gratia & priuil. Cæſar.

BASILEÆ.

TOTIVS LIBRI CONTENTA.

Ζωοτροφεῖον. ſeu leporarium, de quadrup. naturis.
Ορνιθῶν. Volatiliū habēs proprietates.
Ἰχθυοτροφεῖον de uario piſcium genere.
Λέρνη κακῶν, ſerpentes deſcribens.
Βοτανολογία, de uarijs herbis ſermo.
De radicum & ſeminum potentia.
Granarium diuerſa continens legumina.
Secundarum menſarum deſcriptio.
Myropolium de aromatibus.
De lacte, butyro, caſeo, ſale, oleo, melle & ouis.
Οἰνοπώλιον, Vinorū, oſtendens uarium prouentum.
De metallis & metallicis lapidibus.
Dactilotheca, ſeu de gemmis ſcriniū.
De apibus, cera, melle, & quæ ex iſtis fiunt, methodus.

PARAENETICON AVTHO-ris ad librum suum, ut domi maneat.

Cur liber ire paras procul? cur pergere gliscis
Limine de nostro? mox doliture nimis?
Cur modò doctorum tersas lustrare coronas
Affectas? docti non tua scripta legent:
Aut si forte legent, rugosam ostendere sannam
Videbis, nasum Rhinocerontis item.
Namq; Aristarchi paßim sunt, atq; Biones,
Atq; foro in omni laterat uterq; Cato.
Quo liber, à cunctis? quo despiciende laboras?
Qui piperis nigri sordida uestis eris:
Qui tineas pasces, quem te mercator ab urbe
Victum transmittet pharmaca innexa tibi.
Ergo age nunc monitus patris ambitiose libelle
Tugurium inhabita, seu patris usq; domum
Mente tenēs, prouidus quàm sit tibi curta suppellex,
Atq; angusta domi uel tibi sarcinula.
Actum est ex toto de te, mihi crede, peristi,
Si linquis demens tecta paterna semel.

REVEREN-

REVERENDO IN CHRISTO PATRI, AC DOMINO, domino Georgio, diuina fauente clementia, monasterij Salemschuuir abbati dignissimo, Domino & Mecœnati suo, Georgius Pictorius Villinganus, doctor medicus, & apud Cæsaream curiam Ensishemii superioris Alsatiæ Archiater, S. D.

CAtonem maiorẽ, Romanum percelebrẽ scripsisse nouimus, Reuerende pater, & religionis Atlas ter maxime, optimis uiris non solùm negotij, sed & otij quàm solertem habendam obseruantiam. Et rectè. Nam hanc sententiã bracteatã ducimus, & planè sapientissimo uiro dignã. Verũ si hoc in claris optimisq́ue uiris palmarium habetur, atq; laudan-

dum uenit, quorum non tantum celebria patent facta, sed dicta quoque uelut ex tripode locuta circumferuntur, cur etiam minoribus, uel imi subsellij uiris nō cedro dignum habeatur, si prefatorum uirtute imitati, otium suum ad ingenij conferant exercitationem? maximè cum in singulis haberi posſit excellēs & fructuosum, crebro in mētis animiq; uersari honesta agitatione. Ego igitur, Reuerende pater, quò me ex illorum cœtu tempestiuius eximerem, de quorum otio parum constat, Corinthiam quippe contemplantium Eurotam, istud in pomarij mei casula, quam, si otiū datur, summoperè in delitijs habeo, de uarijs multorum animalium, cùm

um cum naturis, tum etiã ad rem medicam commodis, profectò non citra puluerẽ conſcripſi πανtoπώλιον. Eoq́; libentius id feci, quò facilius fugerem eas moleſtias, quas plerunq́; oppida inhabitantibus condonant, quæ Soloni Atticarum legum cõditori, & ſeptem ſapiẽtum primario, ęrumnarum domicilia uocitata leguntur. Sed quum inter omnes qui ſcribunt uno tenore conuenit, ut nunquam, uel modicum ſuarum uigiliarũ, potiſsimùm hoc ſeculo multum naſuto, in publicum ſine patrono uel tutore prodire ſinant, qui eaſdem liuiduloſa eorum, qui in aliena toxicum ſpirãt, maledicẽtia tueatur: & uelut Herculis claua, ſi caſus dederit, aduer

 ſa con-

ſa cõtundat. Propterea ego quo-
que pancratiaſten, omnigena uir-
tute ac multijuga eruditione pa-
nopliatum eligere ſtatui, qui à
morſib. liuidulorũ hoc meũ παντο
πώλιον, quale quale eſt, defendat,
ac ſic tueat̃, ut nec ſub Aiacis cly-
peo tutius uel ſecurius conſer-
uari queat: in eamq; prouinciã, li-
cet imperioſius quàm par eſt, do-
minationem tuam nõ citra ratio-
nem prouoco, aut eligo potius.
Sed ratio hęc eſt, quòd indies Re-
uerendus in Chriſto pater ac do-
minus, dominus Nicolaus, ab-
bas monaſterij Lucis Cellæ, do-
minus & patronus meus digniſ-
ſimus: aut, ſi uenia datur uerbis,
chariſsimus, te ſic laudibus or-
nat, optimis præconijs amplifi-
cat

cat, & in cœlum, fermè ut sydera tangas, eleuat, eruditum te nominans: humilem in plebeios: sedulum in suos anachoritas: religiosum: in dignos liberalem: nullo auaritiæ neuo, quod crimen inter multos antistites ut gãgrena serpit, irroratum. Et ut buccis apertis eloquar, absolutissimóque uerbo utar, talem te habeas inquit, qualem Euangelij tuba Paulus Apostolus quemuis episcopum deposcit, hoc est, irreprehensibilem. Eligo igitur te Reuerende pater & heros amplissimè, measq; Musas tibi nominatim inscribo, eas tibi dedico, & uelut Pictorij iam ignoti clyentis mnemosinon supplex ut defendas, attribuo:

buo: per ſacra orans, quicquid eſt eo candore animi tui, quo maximè fulges, & obuijs (quod dicitur) ulnis accipias. Tametſi hic non eſſe orandum perſuaſiſsimum habeam, quúm nouerim ſic opulentum antiſtitem, ac literatum, donationis genus chartaceum pluris facere, quàm uel Perſarum gazas, uel Arabum maximas opes. Quo facto, præbebit dominatio tua mihi occaſionẽ, ſi Muſas aliquando ꝓpitiores habeã, maiora et cõmodiora in publicũ offerẽdi. Vale Reuerẽde antiſtes, atque ea qua digniſſimus es, tam corporis quàm animi ſecũda fruere ſanitate, ut ꝓuinciæ tuę quã diutiſsimè adeſſe, & eccleſiæ Chri-

ſiæ Chriſtianę prodeſſe queas.
Datum Enſishemij ſuperioris Al
ſatiæ. Anno ſalutis ſeſquimilleſi-
mo, ſexageſimo ſecundo, menſis
Octobris die ſepti-
mo.

GEORGIVS PICTORIUS CANDIDO LECTORI, S. D.

On magni uendimus, in nostro Pantopolio, seu nūdinis nostris ue nū expoſita, Candide Lector, uilia.n. ſcruta eſſe fatemur, tunicato popello grata: quæ in hoc ſcripta eſſe nolumus, ut palmaria ducantur, uel gloriolam inde uenari quis nos ſtatuiſ ſe præſumat, ſed ut anxijs noſtris labo ribus quietem interponeremus, à ſerijs ad leuia ſecedentes. Gentiliū Deos imitati, Iupiter enim non diphtherā perpetuò, ultionis tabulam inſpexit, ſed ſceptro poſt poſito, cum Alcumena luſit quandoq;. Et Hercules claua abiecta, in Ginetio Omphales, inter puellas acu neuit. Accipe igitur, candide Lector, hęc noſtra, grata manu. Et expungenda, nō Ariſtarchi cuſpide ex

punge,

punge, sed spongia in nos utere molli.
Vale optime Lector perpetuò saluus.
Datum Ensishemij superioris Alsatię. Anno sexagesimo secundo, die mensis Octobris septimo,

AVTHORES EX QVIBVS omnia quæ hic continentur exſcripta ſunt.

A

Aegineta
Albertus magnus
Alanus
Alexand. Benedict.
Anglicus
Apuleius
Appianus
Arnoldus
Ariſtoteles
Ariſtoxenes
Athaneus
Auenfoar

B

Beraldus

C

Cantalicius
Cornelius Agrip.
Columella
Conſtantin.
Codrus Vrceus

D

Diurius
Dioſcorides

F

Fiera Baptiſta

G

Galenus
Grapaldus

H

Hippocrates
Hali
Hiero. Cardan.
Homerus

I

Iſaac
Iſidorus
Iuardus

L

Laurentius Lippius
L. Apuleius
Ludo. Cælius

M

Macrobius
Martialis
Marbodeus
Macer
M. Varro
Metrodorus
Meſue

O

Oribaſius

AVTORES.

Ouidius

P

Papinius
Palladius
Pythagoras
Plinius
Plato

R

Rhases
Rabi Moses

S

Sauonerola
Serapio
Sernitor
Seneca
Siluaticus
Solinus
Strabus

T

Theophrastus

V

Vilhel. de Con.
Varro
Vergilius
Vincentius

X

Xenocrates

FINIS.

ΣΩΟΤΡΟΦΕΙΟΝ HAEC CAPITA habet.

De homine folio 1
De leone 2
De leopardo 3
De ceruo 4
De damis 5
De elephante 5
De cameleonte 6
De Vrſo 6
De taxo 7
De lupo 7
De apro 8
De bubalo 8
De Hiena 9
De Caſtore 9
De lepore 10
De porco 11
De uulpe 11
De Lynce 12
De Herice 12
De Vro 12
De camelo 13
De tauro 14
De muribus 14
De equo 14
De aſino 15
De mula 16
De capro 17
De porco 18
De cane 18
De talpa 19
De muſtela 19
De lacerta 20
De ſalamandra 20
De formica 21
De crocodilo 21
De rana 21
De pulice 22

FINIS.

ΖΩΟΤΡΟΦΕΙΟΝ,

SEV LEPORARIVM QVORVNdam animalium continens naturas, ac proprietates rem medicam concernentes, per Georgium Pictorium Villinganum, uersu elegiaco conscriptum.

DE HOMINE CVIVS IMPErio, omnia quæ sequuntur uiuentia, subiacent.

Lter mundus homo est, rerum quem conditor ipse Homo paruus mundus.
Semine quadruplici condidit ecce Deus:
Illi nam fomes uiuendi est additus ingens (lus iners Homo ex element.
Ignis edax, aer, lymphida, tel-
Hoc est citrinus, rubeus, candensq́;, nigellus
Humor, qui uarios continet usq; locos:
Flaua etenim bilis iecur occupat, altera splenem, Quilibet humorũ proprium locum.
Cor sanguen nutrit, phlegma crassa caput.
Sic igitur formatus homo est compagine rerum
Mira, qui uultus tendat in astra suos

Et profit cunctis terræ uiuentibus, & quem
Ponti formident, aeris & pecora.

Verbo meatus homo.

Sit animal rarum uerbo quod conditor ipse
Stellati saltem, condidit ecce poli

Homo cunctis Præest.

Quodq; à cœlesti demissum sustulit arce
Sensum, cunctarum quòd queat esse solers.
Vt etiam medicas in se diuinitus artes

Homo medicus.

Contineat, prebens pharmaca tuta satis.

Dens hominis suspensi.

Dens etenim paßi pro furtis dira capistri
Collo suspensus dentibus antidotum est:

Stercus panaritium curat.

Atque hominis stercus calida apostemata curat
In digitis, uultum putrida mundificat

Vrina contra morsum canis.

Atque canis rabidi furiosos pellere morsus
Dicitur urina hæc, quam reddit homo:

Sanguis acceptum facit.

Sanguine si modico faciem irroraueris ipsam
Gratus eris multum regibus ipse tuis.

De Leone.

Leo rex animalium.

Est animus, lector, naturas scribere uersu
Brutorum, faueat si modo Calliope.
Et dum præualidum regem patet esse leonem,
Consultum est, primas quòd leo poßideat.
Hic igitur uires cunctas in pectore seruat
Quîs domitat ualidus, quæ sibi præda, feras

Ossa leonis silicis instar dura.

Ossa tenet tam dura quidem quod more pyritis
Ignes eliciant impetuose uagos.

Ignem leo timet & gallũ.

Et sit crudelis quamuis tamen ipse ueretur
Ignem, cristatam temporis & uolucrem

Hicq;

Hicq; ſolet multos ſaluus numerare decembres
Dentis defectu quòd bene percipitur. — Leo ſeneſcit.
Calidus in primo eſt ſuccus leo certe ſecundo
Indomitos rictus qui tenet inde ſuos — Quia cholericus ferus eſt.
Si illineas tumefacta feræ modo membra cruore,
Decreſcit lento uel tumor iſte gradu: — Sanguis tumori medetur.
Et pellem narrant aduerſus fulmina tutum
Reddere, quam caſtus ſi modo ſe teneat, — Pellis contra fulmen.

De Leopardo.

Oritur ex pardo Lepard diraq; leæna,
Diſtinctam maculis qui tenet ecce cutem,
Quadrupedes gaudent, uaria tam pelle colorum,
Illas ſed dirum territat uſq; caput, — Animalia Leopardum amant.
Hic trahitur uini multum dulcedine, caſſes
Sunt illi fortes naſsica pocla quidem, — Leopardus uino gaudet.
Et quum diuerſis tentantur corpora morbis,
Natura adornat pharmaca certa tibi.
Teſtis & hinc fœdus Leopardi menſtrua cauſat
Dexter commanſus, ſed madefactus aqua. — Teſticulus dexter menſes ducit.
Si cerebro erucam cum lympha adiunxeris, iſtud
Durities ſtericas pro ratione ſedat. — Cerebrũ matricis duriciã curat.
Inuida ſi maculet faciem lentigo decoram
Seuum daphnileo conſociato feræ:
Namq; hoc unguento maculoſo ex ore fugato
Sordes, uel rugas pellere ſic poteris. — Leopardi ſeuum lentigĩ tollit.

De Ceruo.

De ceruis Scithicis multum si scire laboras
Quid scribant docti perlege multa solers.
Cerui luxuriosi.
His tribuit magnum Veneris natura furorem
Ipsa potens, certo tempore quem faciant.
Arcturi non ante diem fit fœmina prægnans
Sic etenim rerum perdocet ordo bonus.
Cerui pullos erudunt.
Abscondit partus inter fruticeta recentes
Dum fortes moueant pro ratione pedes.
Cursibus inde docet, saltu per auia mortem
Effugere, & catulos non timuisse leues
Cerui acutissimi auditus.
Auribus arrectis nihil esse auritius illis
Submißisq; nihil surdius esse ferunt.
Voces hominum & fistulas amant.
Humanas uoces, mirum est, quam maximè captent
Et quicquid dulci fistula ab ore canit.
Ex antris serpentes trahit.
Naribus ex antro ceruus trahit atq; colubros
Dictamo infectus se medicatur item:
Ceruus sibi medicus.
Et quotiens æger pernoxia gramina sumpsit
Vestitur hic Cinaræ frondibus, & reualet,
Has nec despicias, lector, ramosa medelas
Quas tibi fœlices cornua feræ querunt:
Cornua usta epilepticis prosunt.
Namq; tibi morbum retegent exusta caducum
Et faciunt Natrix quòd ferè nulla manet:
Si capis hinnulei cœsi de uentre recentis
Cor uenenis medetur.
Corcula, non oberunt ulla uenena tibi:
Deq; suis faciunt medici linimenta medullis
Medulla rigorem febris tollit.
Optima, cum feruens corpora febris habet

Ceruino ex cornu cinis, en, si forte laborant
Exesi dentes rectè medetur: item
Si lumbricus edax laniat præcordia morsu
Cerui Democritus cornua danda iubet.
Et Rhases cerui uirgam dare toxica suadet
Gustato, auxilium quæ bene contribuat.
Dentibus ex paucis, uel nullis disce senectam
Quo senij signo certius esse nequit.
Si quæras uitam, nihil est uiuatius illis
Monstrat Alexandri quod tibi torquis honos.

Cinis ex cornu dentes curat.
Limatura ex cornu contra lumbri.
Virga contra uenena.
Ex dentibus senectus cognosc.
Cerui annosi sunt.

De Damis.

Et gignit timidas fœlix quoque Arabia damas
Cursus pernicis, cornibus atq; latis.
Stercus damarum caluos cum crinibus ornat,
Errigit & uirgam mox Hymeneæ tuam.
Calcaneus combustus item caua uulnera replet
Atque infœcundas gignere felle facit.

Stercus damarum caluitiem tollit.
Fel fœcundas facit.

De Elephante.

India ter magnos nutrit fœcunda Elephantos
Exiguos etiam nigra Sabea fouet.
Inter quadrupedes elephas est clara propago
Quæ uenerem admittit uel sine teste suam.
Vsq; tenet fœtum ternos in uentre decembres
Quem sine collega fundere certe solet.
Annos bis centos complet, proboscide uiuens
Vice manus, casses qua superare potest.
Decoctum carnis, mira uirtute elephantis.

Elephas in propatulo nō coit.
Triennio utero gerit.
Annos ducentos complet.

Vulua proscribit, fœmineas soboles.

Fel caducum morbum sanat. *Naribus immissum fel curat rectè Elephantis*
Herculeos lapsus, phœbigenumúe malum.

Stercus ad alopetiam. *Stercus item pellit pherecidis fata tragœdi,*
Si caput abluitur deliciosè satis.

Spodium ad cur. *Si molles iecoris fibros dolor angit, & isti*
Addas de spodio, porrigis ecce manum

De Cameleonte.

Cammeleon capit obiecti, mihi crede, colorem
Asia quam mittit Cammeleonta feram.

Cameleontis hepar ad nigromant. *Cammeleontis hepar tostum nigromantica pellit.*
Appensum collo, lingua iuuat grauidas.

Cor ad quartanam. *Et cor quartanam seruas quod uellere nigro*
Cura, pes dexter somnia uana fugat.

De Vrso.

Vrsus primo non est fera. *Est male uiua caro partus quem reddidit ursa*
Iam primum, linctum fit tamen ecce fera.
Affrica mittit eos, fouet & Germania multos
Diros, sed narrant maximè Numidicos.

Vrsæ partus omnis instar. *Quinq; simul catullos producit fœmina partu:*
Qui murem paruum corpore uix superant.

Somno crescunt ursæ catuli. *Tempore quæ somno premuntur pignora ualde*
Succrescunt, pingues efficiuntur item:

Adeps casum capillorum retici. *Illis sunt adipes medicinis certe salubres,*
Nam retinent, mirum, defluuium capitis.

Fel præcordijs ualet. *Languida si duro turgent præcordia morbo,*
Fel benè mundificat, subleuat atque nimis.

Illinat

Illinat ex ſepo faciem quis redditur inde
Cordatus, Rhaſes perdocte iſtud Arabs.

De taxo.

Eſt animal taxus mordax, multumq́; piloſum,
Obœſum, dirum, curta quòd crura tenens.
Hoc quod ſua tumidos renes pinguedine curat, Taxi pingued. renes curat.
Et morſus ſanat maximè lætiferos.

De lupo.

Atque lupos Zephiri populus trāſmittit in orbem, Lupi uiſus remed curat.
Villoſos multum, monſtra ſtupenda ſatis.
Horum namque docēt uiſum multum eſſe nociuum,
Quod ſpectatori guttura rauca facit.
Augurium ad dextram præbet lupus ipſe ſalubre, Lupus ad dextrā bonus
Ad læuam dirum, terq; quaterq́; malum.
Hic quoties notus mira feritate fameſcit, Eſuriens terram commedit.
Pamphagus ex terra ſe ſaciare ſolet.
Bellua dat corium uentris quod tormina ſoluit, Corium contra colicam.
Dat uirgam celerem quæ minuit Venerem.
Pulmo lupi tritus ſuſpiria tollit & aſhma, Pulmo pro anhelitu.
Corrupti iecoris, ſed mala tollit hepar.
Fel naribus iunctum tremuloſa membra caduci Fel caducum erigit.
Errigit, acceptum coniugibusq́; facit.
Teſticulum dextrum mulier ſi ſumpſerit effrons. Teſticulus mecham rectificat.
Curat legitimas ſollicitare faces.
Cauda autem muſcas abigit ſub limine tecta, Oculus dexter audacem facit.
Atq; oculus dexter non timuiſſe facit.

De Apro.

Non Macedo tot ſpumantes per inhoſpita reſqua
Mittit apros pugnax quot benè Germania
Quiq; erigunt ſetas ſimiles hoſtilibus altas
Inſtar Elephantis dentibus & dimicant.
Illis ſpuma fluit, riget illis & horrida ceruix
Atq; oculi tanquam ſydera nocte micant.
Apri cerebrũ contra uenena. Et medicas auget tam bellua dira ſalutes
Toxica nam cerebrum pellere quippe ſolet.
Contra antracem in pudibundis Curat & antracem dictus qui nomine carbo
Quem modo teſticulos progenuiſſe notas:
Iecur lethargos pellit. Commeſtumq; iecur pergit uiduare ſopore
Lethargos, pulmo Bacchica pocla leuat.
Lapides ex iecore apri contra harenam. In hominis locio craſſus conuertitur humor
In ſaxum, frangit quem lapis ecce feræ:
Namq; iecur rupes animantis ſæpe uolutat
Quas bene contritas ſaxifragas recitant:
In collo duros generat natura tumores
Strumas rectè ſuo nomine quippe uocant.
Fel contra ſtrumas. Hos fel guſtatum curat, ſplenisq; tumorem
Tollit, cancroſis uulneribusq; ualet.
Veſica lecti prohibet mictum. Si ueſica quidem commanſa uorabitur, exin
Arcetur turpis minctio ſæpe thori
Fimus contra ſang. fluxum. Si immodicus pleno manat de corpore ſanguis
Aprinum fimum ſubuenit arte cito.

De Bubalo.

Affrica dat Bubalum ſatis en feritate tremendum,
Vſibus

Vsibus est hominis qui modo ualde bonus.
Nam bubali uuluam narrant pepulisse cicutam
Epotam, & fimum pessima damna sciæ.

Vulua cõtra cicut. fimus ad sciaticam.

De Hiena.

Affrica spinosam dat, quòd miremur, hienam
Quæ sexum mutat fœmina masq́; simul.
Exemplar fraudis pastoribus usq; nephandum
Dum flet, dum simulat, uerba dolosa hominis.
Absq; uiri hanc, collo uilloso, semine nasci
Narrant, quod renuit doctus Aristoteles
Vt sibi constaret facilis natura, medelas
Exin monstrauit, lector amice, bonas:
Nam datur ex oculis lapis extollendus Hienæ
Distinctis uenis, qui modò nocte micat.
Fatidicum numen memorant inferre gerenti
Sub lingua lotus si retinetur idem
Et iecoris coctum medijs sorbere diebus
Inculcant, febres si patiatur homo.
Sæpius occultus uicta coxendice morbus
Turbat, quem tollit bellua corde suo.
Subueniunt oculis dira caligine preßis
En latices fellis bestia quos retinet.
Qui linguam portat calcatam pollice plantæ
Hunc catulus rabidus lædere nullus auet.

Hiena per annos sexũ mutat.
Pastores hiena decipit.
Ex collo nascitur absque semine.
Lapis hienæ ad quæ.
Iecoris coctũ ad febres.
Cor medetur coxendici.
Fel oculos sanat.
Lingua cõtra canem rabiosum.

De Castore.

Amphibius Castor cupiens euadere damna
Se uiduat scißis testibus ipse suis.

Castor à castrando.

Hincq; suum captat Castor sibi nomen, & inguen
Hoc medici seruant, castoreumq; uocant.

Castoreum quid.

Dente uibrans castor truncum succidere magnum
Quippe solet, quem tunc aptat & in casulam.
Sedq; homini medicas manus hic porrigere fertur
Amphibius multum, pharmaca multa quoq;.

Castoreum contra morb. caduc.

Cum uino epotum soluit quos luna fatigat
Castoreum, soluit languida membra simul.

Contra lethargum.

Est quidam morbus lethargos nomine dictus
Hunc tollit fœdum maximè castoreum:

Venenis est bezoar.

Cuncta uenena abigit cum succo Doridis, aut cum
Lacte bono exhibitum tresúe duosúe dies.

De Lepore.

Lepus hermophroditus.

Quodq; lepus timidus sexum permutat in annos
Dicendus uarians hermophroditus erit.
Belluis est cunctis ter maxima, crede, rapina
Inter quadrupedes gloria prima lepus.

In alpibus candidi lepor.

Hicq; homini præbet multarum commoda rerum
Alpes quem mittunt candidulum leporem.

Esus leporis formosum facit.

Nam mandit carnes leporis qui mire uelocis
Formosus septem recte diebus erit.

Coagulum fœcundam facit.

Irrita coniugij sterilis si munera languent
Fac leporis uuluam quòd comedat mulier.
Sic natura potens medicamine uicta salubri
Dat fœtus lecti pignora quippe tui.

Cerebrũ dentire facit.

Et teneris cerebrum gingiuis perlue gnati,
Quem dens excruciat morbifer usq; malè

Si lædunt medica data purgatoria dextra
Da leporis sanguen, qui cito sistet anum. Sanguis fluxum sistit.
Doctus nodosam qui uult curare podagram
Exhibeat leporis iuscula cocta citi. Decoctum podagram curat.
Sed dolor immeritum lumen fortasse lacesit
Pulmo feræ poterit noxia proscribere. Pulmo oculis prodest.
Lætali quæ grassatur quartana calore
Cor tritum lep oris postulat ista sibi Cor quartanã pellit.
Aut bene Dasipodis diluta coagula morbum
Hunc tollunt medica, crede, parata manu.

De Porco.

Rusticus ecce facit bona Saturnalia porco
Inter spumantes qui bene pastus apros.
Fimus porcinus nares quum sanguine manant Fimus porci sang. sistit.
Subuenit, in nares quem modo posueris.

De Vulpe.

Astutum est animal uulpes, ut fallere poßit
Omne genus uolucrum se tegit ipsa luto
Insidiasq; parat, non ui, sed fraude latenter
Ventriculum uacuum quòd saciare queat.
Continet & uulpes in se tot pharmaca, quiuis
A cauta ut cupiat morbidus æger opem.
Vulpis pulmo etenim tußim & præcordia sanat Pulmo uulpis contra tussim.
Fumo suspensus, pulverizatus item
Palladioq; liquore fera hæc decocta fit unguen In oleo decocta uulpes unguentum.
Artheticis quod nam membra anodina facit.
Stercoris & modicum membro superungito, curat Stercus membrum eligit.

Hoc

Hoc Venerem turpem, quæ modo pressa iacet,

Testes fœcundam faciunt. Fœcundam testes sterilem perficere possunt

Si comedat tritos fœmina quippe duos.

Femina felle ligat maritũ. Siq; locos mulier fellis fundamine tangat

Vulpis, uesano concoquit igne uirum.

De Lynce.

Lynces Niloti cæ mammosæ. Lyncas mammosas Nilotica terra tuetur

Eximij uisus, sed feritate malas.

Vertitur in lapidem quod stillat ab inguine lyncis

Lymurium dicunt, sic Theophrastus ait

Lymurius lapis ad quid. Affirmans ipsum stomachi placare dolorem

Ac uentrem fluidum sistere posse nimis.

Ictericis etiam priscum reuocare colorem

Et ferrum narrant ducere posse quoq;.

De Herice.

Per spinas Herix rigidus sibi colligit escas,

Atq; canes fugitat spineus ipse glomus.

Hericis iecur icteritiam sanat. Hericis ecce iecur curat quos regius angit

Commansum morbus, curat & hydropicos.

De Vro.

Vri descriptio. Multum uillosos pascit Germania pugnax

Et ualidos Vros, monstra stupenda satis.

Bestia uasta quidem est Vrus, sed cornibus uncis

Quæ nigrum hirsutam & corpus habet faciem.

Pendula præmißis gestat palearia uillis,

Quis strumæ in morem guttura craßè tument

Cornibus aduncis uenientem accursat in hostem,

Et

Et iacet in cœlum corpora prensa uagum.
Arboreos truncos, annosaq; robora, quercum
Ventilat & uibrat cornibus ipse suis.
Cornibus utuntur Zephiri qui maximè mundum Ex cornibus pocula.
Inhabitant, mensis poccula quòd faciant.
Sæpe cibis duris restricta morabitur aluus Lac uentrem soluit.
Quam fluidam reddit bellua lacte suo.
Quodq; etiam cunctis narratur cura uenenis Bezoar lac est.
Vulneribusq; malis, putridis atq; nimis.

De Camelo.

Mittunt enormem Nabathæi certe Camelum
Pro sella in dorso tubera qui retinet
Qui nisi turbatas lymphas bibit arte camelus Camelus turbat aquas.
Et suffert luces quatuor usq; sitim.
Lustra quidem bis dena facit si forte Camelus Centum complet annos Camel.
Dicitur hic uitam continuasse suam.
Abscondit furtiua Venus quæ facta patrare Non palam coit.
Præcipit, & Veneris spurcida castra fugit.
Morbum qui currit dubiæ per tempora lunæ Pingued. caduc. erigit.
Bestia cum pingui mutilat ecce suo.
Siq; fluat nimium stillantis impetus alui Fluxui dens medetur.
Dens tritus curat, noxia fata feræ.
Commoda captantur multum de lacte Cameli
Nam reserat clausum, credite mihi, iecur. Lac deopilat hepar.
Et si fortè nimis restricta morabitur aluus Aluum impeditam soluit urina.
Vrinam gustes quam fera curua dedit.

De Tauro.

Qui Aegyptũ inhabitant. Et qui ſepteno lambentem flumine Nilum
Inhabitant, Tauro numen ineſſe putant
Taurus Oſiris Nomine quod patrio genti uocatur Oſiris
Quod primus tauro ſollicitauit humum.
Aetas tauri. Bis duo luſtra quidem, non plures conterit annos
Fortior eſt quinto, pluſq; laboris habet.
Apoſtrophe ad naturam. Quis neget hic ualidam, quis non natura beatam?
Ex tauro tribuis quæ bona tanta uidi?
Cornu ſerpẽt. fugat. Cornu taurinum ſerpentes pellere fertur
Exuſtum, pellit noxia quæq; nimis.
Fel oculis confert. Balſama cum fellis permixta cauere malignos
Viſus per lanam quàm bene rectificant.
Sanguis podag. iuuat. Sanguis taurinus ſiccatus lumine Phœbi
Mulcet perductus noxia magna pedum.
Vrina ad morſum ſerpent. Siq; ſariſſæa ſerpens te ſoderit haſta
Vrina taurus uulnera tollit atrox.

De Muribus.

In Oriente mures maximi. Inſtar uulpis habet mures Fœcundus Eous
Omnes qui lædunt pernicitate feras.
Si nimium quemquàm reſtricta morabitur aluus
Per pultem muris ſtercora quippe leuant:
Muris decoctum urinam comouet. Aut ſi ueſicæ tardus cunctabitur humor
Mus coctus uino terq; quaterq; iuuat.

De Equo.

In Ponto optimi equi. Propter equos primas retinet plaga pontica fortes
Indomitos poſt hanc, Barbara Zona tenet

Indomitos,

Indomitos, fortes, pulchros, hos recte caballos
Dicas qui strepitus pertimuisse negant. — Equi qui optimi.
Qui fluuio ignoto sese committere primi
Non horrent, qui ignem naribus eijciunt — Verba sunt Maronis.
Argutumq; caput quibus est, & pinguia terga
Ardua uel ceruix, uel breue corpus habent
Densa iuba, & dextro iactata recumbit in armo
Vel quibus euibrant lumina magna duo.
Turbatas diligit, sed claras calce subinde
Turbat equus lymphas, limpida tarde bibit. — Equus limpida alio habet.
Annosi effecti dentes acquirere narrant
Candidulos, uiuunt septuaginta hiemes.
Atq; agiles redduntur equi, si forte lupato
Vsq; lupi dentes iunxeris ecce duos. — Vt agiles reddantur equi.
Amissos dominos narrant luxisse caballos
Dictator Cæsar, uel probat id Macedo: — Qui equi dominos suos luxerint.
Necq; tamen credas Phœbum uidisse caballos
Immitem, ostendam commoda nunc medica.
Compescunt igitur diluta coagula morbos
Et dissynthericos, cœliacosq; simul. — Equi coagulũ ad Achinther.
Enectus fœtus proscribunt stercora, matris
De stera, atq; molas, tormina fœminea. — Mortuos fœtus stercus excludit.

De Asino.

Pœnurias suffert & uerbera tardus asellus
Semper & est sanus, frigore ni pereat. — Frigus ledit asinum.
Archadicos Græci iactant quòd ferre labores
Præcipuos ualeant, longius atq; degant — Archadici diutius uiuũt.

Lustra

Asini ætas. *Lustra quidem uiuens sex complet surdus asellus*
Annum sed Ponto uiuere posse negant:
Nec natura potens uult nos nescire labores
Quos homini condit pandus asellus item
Caro asini lepram emendat. *Inuida nam macula faciem si lepra decoram*
Multum tunc confert en caro mansa feræ:
Lotium calculum frangit. *Atq; iecur tostum redimit de morte caducos*
Et lotium epotum saxifragum referunt:
Stercus sang. sistit. *Si fuerit multo naris completa cruore*
Fluxum compescunt stercora sicca asini.
Pellis cunas tuetur. *Infantum cunas pellis uillosa defendit*
Horrificosq; metus pellit & ista simul.
Sang. linctus Febres proscrib. *Vt poßis dirum febris proscribere damnum*
Aesclapius sanguen lingere certe iubet
Lac tenesm. & urin. lentig. *Lac iuuat incoctum pulti, sumptumq; tenesmon*
Ac urina feræ lentiginosa rapit.

De Mula.

Fert equa per surdum mulos, si credis, asellum
Præcipuos pascit Phrigia quos facilis.
Mula parit nunquam, sed Ponti natio mittit
Fœcundas, quæ simul Cappadocum regio
Aetas muli. *Bis quater undenos mulum complere decembres*
Narrant, & Græcos constabulasse senem.
Auxiliatrices mulus nec impedit artes
Corium sordida abstergit. *Ex corio tritum sordida namq; iuuat*
Vngula steriles facit. *Et unguis rasum mulier si sumpserit, inde*
Irrita coniugij munera, crede, feret

Vngula

Vngula si fumat mures de uilla coercet
Atq; eadem turpem curat alopetiam. Et mures abigit.

De Capra.

Capra gerit setas quam dat Germania, Sicla
Lanosam profert uitibus atq; malam. Sicilia lanosas capras habet.
Capram si tangat furioso cuspide serpens
Pulegio manso se medicare solet Capra pulegio gaudet.
Quæ Frigidam Zonam spectat septemue triones,
Dum Venerem tractat, mascula dat genere. Ventus septent. masculos.
Auster quam tangit Veneris dum munera curat
Fœtus progignit fœmineos pariter Auster fœminas parit.
Eurus dat capras undenos rite Decembres
Complentes, octo sed bene Germania Aetas caprarum.
Anhelitusq; trahunt nostrates auribus, ore
Non tantum, Febri nulla carere potest. Per aures anhelant capræ.
Est animal surdum, sed pharmaca tuta ministrat
Namq; hepar exectum noctilopas abigit. Hepar capræ ad quid.
Cornu ustum capræ dentes bene purgat ab omni
Sorde, quidem fumus curat alopetiam. Cornum ad quæ.
De capra dulcis compreßi copia lactis,
Hyblæos morsus uincere certe potest, Caseus caprinus contra ictus apum.
Immodicus naso manat si sanguinis imber
Pilos caprinos contineraſſe iuuat Ad sanguinis fluxum.
Prodest interno cum uiscere tinea serpens
Diuexat, turpis ungula facta cinis Cinis ex ungula.
Errigit & pellis confestim scabra caducos
Quos capræ sternunt iuscula cocta hepatis. Pellis caduc. erigit quos hepar sternit.

De Porco.

Porcus spurius. *In cœno porcus uiuit quòd sordidus inde*
Dicitur, & fœdus, spurius atq; uagus.
Sexta pars ei bi in setas. *Quem deuorat uictum pro sexta parte uenire*
Narrant in petas, sanguinis atq; alimen.
Viginti porcellos unico partu. *Porcam bis denos iunctim progignere partus*
Posse quidem fama est spermatis ob copiam.
Aetas porci. *Aetatem iustam complens trietericta uiuit*
Quinq;, uelut scribit doctus Aristoteles.
Mas quum sollicitat Veneris certamine porcam
Aures si pendent, appetit illa uirum.
Porci sanguis mundificat. *In porco multas, mihi credas, esse medelas*
Namq; cruor mundat uulnera lætifera
Si calceus pedem lesit pulmo. *Pulmo prodest læsit corium si forte pedestrem*
Atq; adipes curant pectoris alta loca.
Stercus porci sang. sistit. *Non pudeat luteæ stercus producere porcæ*
Si nasus sudat sanguineus laticem.

De Cane.

Non tam laudatur doctis fabulosus Hydaspes
Quam celerem cantant in Helicone canem.
Dat celeres Anglus, magnos dat Gnosia terra
Sparta quidem nigros, India dat graciles.
Velocis plantæ cunctos agitare trementes
Et lepores, ceruos, capreolosq́; leues.
Omnibus his scribunt natura inesse catellis
Canis Lysimachi cum domino cōbustus. *Quod dominos redament terq; quaterq́; suos.*
Lysimachi regis docet id leuis iste catellus

Cum

Cum domino acceptans magna pericla pyræ.
Aesonidis docet id fidus, mihi crede, Melampus
Ammisso domino uescere qui noluit.
Bithiniæ regis memoratur & Asbalus atris
Villis. Sabini concathenatus item.
Et fama est uomitus primo induxisse catellos
Curam, quum gramen commederat catulus.
Latratus abigit canis & dens usq; catelli
Ac uerbena quidem, recta sed in corio
Exutero excludit partus lac atq; catelli,
Haustum, sed sanguen membra caduca iuuat.
Vulnus atrox rabidi si te canis inficit ægre,
Marrubium coctum bezoar ecce dabit.
Atq; hederæ succus quæ truncos implicat altos,
Siue mices ponti, cum sale candidudulo.

Asbalus semper cum domino fuit.
Euomere docuerunt canes.
Dens & uerbena in calceo.
Lac diureticum est.
Aduersus canis morsum.

De Talpa.

Ast oculis captæ fodisse cubilia Talpæ
Sub terris gaudent, sed mage proboscide.
Lumbricis terræ uescuntur, noxia pratis
Damna, & uillaticis cura, laborq; grauis
In cinerem combusta fera hæc, ac illita cœca
Oui cum liquido, curat & ista lepram.
Caluiciem tollit cruor & super illitus, atq;
Caluam proscribunt stercora alopetiam.

Talpa incinerata contra lepram.
Stercus medorum alopetiæ.

De Mustela.

Prælongum murem Mustelam dixeris esse
Qui uirus fundit maximè læt iferum.

Mustela medica. Hanc medicam ueteres dixerunt namq; fideles
Pullos enectos uiuere certe facit
Rutæ usum docuit. Ostenditq; simul uenenosa expellere posse
Mirificè rutam si bene mansa foret,
Nam comedit rutam quum uult certare solerter
Cum Dypsis melius sic gerere arma potest,
Mustelæ ore concipiunt, & auribus pariunt. Mustelas dicunt oris concipere rictu.
Auribus & partus mirificosq; dare
Sed quis cuncta uelit per cribrum credere dicta?
Multi multa quidem dicere quippe solent.
Pelle propria ictus quos fecit curat. Pellem mustelæ narrant curare salubrem
Ictus quos truces intulit ipsa fera
Mustelæq; cinis, seu fusus sanguis ab illa
Contra elephanta. Certe Elephanta ponunt addito daphnileo.

De Lacerta.

Arabia longas habet lacertas. Et uirides rigida occultant spineta lacertas
Quas creat in longum nigra Sabæa nimis,
Sang. Lacertæ uisum clarif. Bestiolæ sanguis uisum caligine læsum
Rectificat, stercus sed iuuat albuginem.

De Salamandra.

Salamandra ignem extinguit. Est Salamandra potens, nullis obnoxia flammis
Bestia Vulcanum quæ uelut unda domat
Aspectu poma lædit in arbore. Hæc retinet uires tantas quòd poma tenella
Arboris aspectu lædere quippe ualet
Visus psillotrum est. Est & psillotrum, capitisúe nouacula, crines
Lumine conuellens tam Salamandra mala,
Cum cantharid. lepræ me- Si feceris unguen salamandræ sanguine factum

Nocticolis

Nocticolis mixtum, pellit ab ore lepram.

De Formica.

Dum calor est & pulchra dies formica laborat
Ne pereat dum nix uenerit alta fame.
Victu ergo fruitur cum iam capricornus in axem
Vergit, cum residens esurit agricola.
Nidus formicæ steram bene mundat ab omni — Matricem mundificat.
Sorde, quidem steram tina uel inde lenit.
Oua indefessam Venerem producere possunt — Oua formicæ Venerem augent.
Graniferæ, possunt mansa iuuare uirum.

De Crocodilo.

Ad fluuium qui septeno modo flumine Nilum
Lambit agros crescit iam Crocodilus item
Quadrupes est animal fugienti maximè dirum — Fugientem fugas.
Estq; renitenti bestia ualde fugax.
Hoc timet in terris multum genus omne ferarum
Hocq; timet Ponto quicquid ubiq; latet.
Namq; dies terram colit, & pernoctat in undis
Singula deuastans maxima pernicies.
Oua parit penso uelut anser, Stincus at istud — Stincus crocodilum necat.
Ingrediens, rictu pernecat indomitum.
Oruo proscribunt Crocodilis spicula plures
Conducit plures herbula uetonica.

De Rana.

Atq; coaxantes libet hic describere ranas — Rana uates.
Certum futuri temporis indicium.
Namq; paludosa clamans ex arbore uoce

Imbrem prædicit pro ratione ſatis.
Continet hæc homini tenuis beſtiola quædam
Pro fructu multum pharmaca confinia.
Contra dentium dolores. *Exeſos dentes etenim ſi fortè quæraris*
Linguæ decoctum ſit tibi collutio.
Contra tuſſim. *Fremabiſq; grauem facili medicamine tuſſim*
Decoctum ranæ ſi calidum dederis.
Contra artéticam. *Inq; oleo macerata diu quum beſtia mirthi*
Articulos curat quos dolor altus habet.
Ad ſacrum ignem. *Eſt etiam morbi ſpecies quæ dicitur ignis*
Rana hanc proſcindit dum ſuper eſt poſita.
Contra pediculos. *Suſpenſa & pellit Pherecidis fata tragedi*
Contra ueronem. *Ac uermem in digito ſpermata tetra leuant.*

De Pulice.

Fœmina quæq; timet metuendi pulicis arma
Nam ſolet in teneram trudere ſpicla cutem.
Contra pulices remedia. *Illius & morſus tollunt abſinthia cocta*
Feruida uis ruthæ uel oleandra ſimul.

OPNI-

ΟΡΝΙΘΩΝ SEV AVIArium hæc capita habet.

De Aquila fol.	24	De Bubone	29
De Pauone	24	De Vulture	29
De Phasiano	24	De Turdo	29
De Cygno	25	De Vppupa	30
De Phenice	25	De Columba	30
De Accipetre	25	De Gallo gallin.	30
De Perdice	36	De Grue	30
De Ansere	26	De Coruo	30
De Anate	26	De Merulo	31
De Ciconia	26	De Ficedula	31
De Vespertilione	27	De Mergo	31
De Passere	27	De Luscinia	31
De Cothurnice	27	De Psitaco	31
De Turture	28	De Alauda	31
De Hyrundine	28	De Sturno	32
De Miluo	28	De Cornice	32
De Capone	28	De Grillo	32
De Palumbo	29	De Araneo	32

De Aquila.

Aquila auiũ prima.

Inter aues primas fulgens tenet aquila, dicunt
Nam Iouis hanc uolucrem, tum Iouis armigerum
Aquila sola potest radios spectare nitentes
Phœbi, nec frangunt lumina clara oculos.

Aquilam non tangit fulmẽ.

Solam hanc non tangunt cœlestia fulmina topho
Nec grando excellens damna referre potest,
Non ætate perit nec magna iniuria uictus
Interimit, rostrum sed necat hanc uolucrem.

Aechitis uirtus ex Marbodeo.

Hic petit extremis Iouis armiger optimus oris
Gemmam, qua seruat pignora quæq; sua.
Creditur iste lapis prægnantibus auxiliari
Neu uel abortiuos gignere certe queant.
Ac elargiri credunt hunc sobrietatem
Et multum acceptos reddere posse uiros.

De Pauone.

Argus pennas pictas dedit.

Asciuit pennas ales Iunonia pictas
Tempore quo tristos uictus Aristorides.
Antonius laudat cerebrum, Vitellius atq;
Aulus pauonis, sed Clepatra quoq;.

Pennæ alcuzet tollunt den Krampff.

Ex pennis paui connectas si modo sertum
Alcuzet tollis sic bene de pedibus.

De Phasiano.

Phasidis en quondam gratus dicebar alumnus
Nunc me Germanus, Gallus & ipse nouit.

Stomachum confortat.

Nam gratum stomacho narrant me certe gulosi
Qui mensas fugio rustica turba tuas.

De

De Cycgno.

Candidulam uolucrem Lædæum certe maritum,
Vallerius Marcus carmine ſic cecinit
Dulcia defecta modulatur carmina lingua, Martialis.
Cantator cicgnus funeris ipſe ſui.
Cycgnus in auſpicijs ſemper gratiſsimus ales, Veſicam expurgat cycgnus.
Hinc Veneri & Phœbo dicitur eſſe ſacer.
Cum ſeuit penitis hærens iniuria lumbis,
Veſicam expurgat tam benè manſus holor.

De Phenice.

Phœnicem ſcripſit Sophocleo carmine raram: Transform. lib. 15.
Vt ſequitur multum Naſo poeta bonus. Thure uiuit phœnix.
Vna eſt quæ reparat ſeque ipſa reſeminat ales,
Aſſyrij Phœnica uocant, non fruge nec herbis.
Sed Lachrymis thuris, & ſucco uiuit amomi:
Hæc ubi quinq; ſuæ compleuit ſecula uitæ.
Illicis in ramis, tremulæq; cacumine palmæ,
Vnguibus ac duro nidum ſibi conſtruit ore.
Quo ſimul ac caſias & Nardi leuis ariſtas,
Quaſſaq; cum fulua ſubſtrauit cinama mirrha,
Se ſuper imponit, finitq; in odoribus æuum.
Inde ferunt totidem quæ uiuere debeat annos,
Corpore de primo uolucrem phœnica renaſci.

De Accipitre.

Eſt auis accipiter prædo quæ uiuit in omnes,
Cindelis uolucres, unguibus iſta ualet. Accipitris decoctum ad matricem.
Accipitris roſeum ſi coniungatur oliuam,

Decocto stericas duricias solidat.

De Perdice.

Perdix sodomitica luxuriosa.

Huc etiam numeranda uenit Sodomitica perdix.
Quæ uolucris fertur luxuriosa nimis.
Et regum lautas quæ exornat maxime cœnas,
Vel mensas molles Sardana paulíticas.

Voce mariti audita concipit.

Fœmina si perdix uocem audit certe mariti
Concipit & profert luxuriosa feras.

Castrati perdix uires recipiunt.

Hæc igitur cunctis bona dat medicamina perdix,
Testiculos casum quîs uiduasse notas.

De Ansere.

Arcis Romanæ seruatur candidus anser,

Anser palmipes.

Inter palmipedes connumeratur aues
Plumiferos mittit multos Germania pugnax,
Inter qui portant signa trophea bonos.

Pinguedo tumorẽ curat.

Anseris & pinguen medicans natura tumori,
Addit, quem curat dexteritate sua.
Cumq; nimis teneras dolor ingens sauciat aures,

Ad aures.

Anseris infundes pinguia rectè tuis.

De anate.

Stercore gaudet anas pedibus quæ flumina tranat,
De qua sic scribunt appophoreta quoq;.

Sic Martialis.

Tota quidem ponatur anas, sed pectore tantum,
Ac ceruice placet, cætera redde coco.

De Ciconia.

Garrula quum tignis nidum suspendit hyrundo,
Aduentum ostendens, ecce pelargus adest.

Aegyptus

Aegyptus quondam monuit quem numinis effrons, Ciconia pro deo uenerata
Instar tractandum religione sua.
Saltem quod pascens serpente ciconia pullos,
Mundarit terram quam bene Niloticam.
Est eadem ueræ pietatis maxima cultrix, Ciconia pietatis exemplar.
Dum sibi maiores rectè educasse studet.
Ex hac si feceris limpham mediante marito, Si ex hac per ignem aqua fiat.
Cyprigine, uisus clarificare potest.

De Vespertilione.

Est uolucris simulat tremulis quæ pellibus alas,
Et lactat pullos uberibusq; suis.
Psillotrum referunt istam dare posse cruore, Sanguis Psillotrum est.
Et gratum quemuis reddere principibus.

De Passere.

Passeris immodicus uitam decurtat amatam, Passer uix annum cōplet.
Luxus, quem passer continuare solet.
Namq; suum cursum Titan uix complet in axe,
Deficit en passer, commoriturq; salax.
Passeris & cerebrum languentem rectè Priapum, Cerebrū Venerē excitat.
Errigit, atq; facit sollicitare femur.

De Coturnice.

Aduena laudatur iam, olim damnata Coturnix.
Vox nomen, pretium, cui dat & ipse sapor.
Si capreis adipes, & coturnicibus auget, Veratrum capreos & coturn. saginat.
Quod ueratrum comedunt, has modo pertimeas.
Offendit sensus celeres nam mansa cothurnix, Coturnix nociua.
Inuisa & uentri est, febribus atq; gradus.

De Tur-

De Turture.

Raucos ex ulmo gemitus dat turtur, amico,
Couiuge priuatus, limpida neque bibit.
Sibi medetur helxine. *Hanc si forte dolor uolucrem uiolauerit atrox,*
Helxine proscribit maxima damna sua.
Turtur incineratus Fuxũ sistit. *Si fluxus uentrem nimium infestauerit ingens,*
Turtur combustus terq; quaterq; iuuat.
Sanguis oculis prodest. *Atque oculos lippos curat cum sanguine turtur,*
Seu quis noctilopam sic releuare potest.

De Hyrundine.

Quin Zephiri spirant, omnis uestitur & arbor,
Garrula tunc Progne nidificare solet.
Ad quæ Chelidonius lapis *Et Chelidonium lapidem tunc præbet hyrundo.*
Herculeum morbum qui medicare potest.
Cõtra febres. *Appensus collo febres & pellere fertur,*
Qui facit acceptum regibus ecce suis.

De Miluo.

Miluus famẽ prædicit. *Nuncius est famis frequens cum cernitur ales,*
Quæ dicta est prædo Miluius ecce rapax.
Miluus cucullum amat. *Hæc uolucris fertur sibi gratum habere cucullum.*
Quem fessum portet scapulis ecce suis.

De capone.

Capus alectorium parit. *Et capus est gallus qui testibus est uiduatus,*
Quem uetulum gemmam reddere posse ferunt,
Quæ faciat certe inuictum quemcunque gerentem,
Sed auro includi ratio quippe monet.

De

De Palumbo.

Bis paret in anno saltem torquata palumbes,
Quæ uolucrum fertur castior esse cibus.
Ast dolor immensus lumen si forte laceßit,
Certè palumbinus tunc ualet ipse cruor.
Stercus auis locij fertur succurrere morbis,
Et scrophas tumidas pellere posse quoq;.

Palumbes bis saltem parit.
Cruor palũbus ad oculos.
Stercus urinam elicit & scroph. pellit.

De Bubone.

Ignauus Bubo dirum mortalibus omen,
Nam diræ mortis nuntius esse solet.
Fœdaq́; sic uolucris uenturi est nuntia luctus,
Stercoribus uiuit, fœtidis atq; cibis.

Bubo pestem nunciat.

De uulture.

Vulturis & miram naturam dicere possum,
Dum genus hoc marem non peperisse patet.
Hanc uolucrem narrant luces tres nosce cadauer,
Venturum, olfactum tam uiget hæc uolucris,
Ictus serpentis curat cor uulturis atri:
Acceptum reddit regibus atque iecur.
Et licet usq; adeo uultur sit, crede, deformis
Toxicis ast cunctis pharmaciare solet.

Vultur nõ parit marem.
Vultur cadauer expectat.
Contra morsus serpentis.
Veneris est bezaar.

De Turdo.

Inter aues turdo primi debentur honores,
Pingui, quem redolens bacca cibasse patet.
Stercora sed pannum uultus posuisse fatentur,
Turdi, & morphæam sponte iuuare solent.

Stercora pannum emendant.

De Vppupa.

Vppupa de merda nidum sibi construit arte,
In spacio fœdum temporis ipsa breui.

Penna de uppupa contra sodam.

Pinnula de uolucris capite & proscribere fertur,
Morbum quem sodam dicere recte potes.

Cancro medetur.

Hanc deplumatam si cancro adiunxeris ingens,
Auxilium præbes, pellit & ascarides.

Lingua memoriam auget.

Alitis & linguam collo qui gesserit, istum,
commemorem reddit, reddit & ingenium.

De Columba.

Stomach. cholerice nocet.

Et stomacho ignito multum nocet ecce columba:
Poplitibusq; ægris, in iuuenis fuerit.

De Gallo Gallinateo.

Galli calcar dat uictoriã.

Vincere si tentas hostiles marte cruento,
Ictus, sit galli calcar in æde tua.

Crista lecti mictum inhibet.

Qui patrios fœdat commingens strenue lectos,
Alitis hic cristam mandere certe potest.

Sanguis fluxum sistit.

Sanguinis & uis est siccati sistere fluxum,
De naso, Rhases sed bene laudat atrum.

De Grue.

Grus pro cibo non utilis.

Grus cum pigmeis certet deseratq; culinas,
In se namq; tenet fercula nulla gulæ.

De coruo.

Pes corui tussim sedat.

Alipedem ceruum ter uincit coruus in annis,
Pes corui dexetr fit medicina grauis.
Si collo infantis suspendas quem modo tußis,
Perturbat, talem namq; sedare potest.

Oua

Oua quidem corui canos peruertere possunt,
In nigros, uentrem sed cohibere putant.
Cætera blandiri dicar ne forte silebo,
Sit satis ad uolucres hanc numerasse feram.

Ad quæ oua corui.

De merulo.

Est pingui merulo maior mihi gloria credas,
Quam turdo, carnem nam tenet ipse leuem.

De Ficedula.

Ficedulas siue quòd uescantur dulcibus uuis,
Et aptæ resonent stridula uoce melos.

Nisi ad garritum ficedula.

De Mergo.

Mergus anas dictus, quòd se mergendo cibare,
Consueuit, pisces quum deuorare studet.
Psillotrum est Mergi fel, pilos namq; molestos,
Tollit, sed fœdum purgat idemq; caput.

Mergus psillotrum & caput purgium.

De Luscinia.

Artis contextum cantat Luscinia pernox:
Sit igitur cantrix regibus ipsa suis.

Luscinia cantrix.

De Psitaco.

Psittacus ille plagæ uiridis regnator poæ,
Condidicit per se dicere Cæsar aue.

De Alauda.

Naturam calidam retinet præpinguis alauda,
Quæ leuis est stomacho, gratior atq; cibus.
Durior aluus erit si sit commansa uolucris,
Quam soluunt uolucris iuscula cocta cito.

Alauda uentrem stringit decoctum.

De Stur-

De Sturno.

Auditas didicit ſturnus modo reddere uoces,
Igniti & nocui ſed, mihi crede, cibi eſt.

De Coruo.

Et coruus neſcit magnatum uiſere cœnas,
In cruce nam quærit prandia lauta ſibi.

De Cornice.

Quæq; refert cornix iterata uocabula nigra,
Nec ſaciat raucam carnibus ecce gulam.

De Grillo.

Grillus retrograd. *Retrogradus grillus per noctem ſtridere totam,*
Non ceſſat, cunctis certe moleſta fera.
Grillus contra calculum remed. *Grillus in calido potatus parce Lyeo.*
Thophum renalem frangere quippe poteſt.
Quartanis medetur. *A collo pendens quartanis poſſe mederi,*
Fama eſt, & ſtrumas tollere beſtiolam.

De Araneo.

Quæ laxos tigicis ſuſpendit aranea caſſes,
Atque ex ſe fingit fila ſuperba nimis.
Hæc licet intantum ſit pernicioſa ueneno,
Pœonias dotes dat tamen iſta quoq;.
Stamina arcent ſangui. fluxum. *Stamina nam ſiſtunt fluxum de uulnere factum.*
Et ſaniem pellunt uulneris ipſa ſimul.

ΙΧΝΟΤΡΟΦΕΙΟΝ HAEC CAPIta habet.

De Piſcibus 34
De Abrene 34
De Mena 34
De Aſtura 34
De Bocchara 34
De Balena 34
De Cetis 34
De Congro 34
De Delphino 35
De Echinei 35
De Phoca 35
De Gobio 35
De Loligine 35
De Locuſta 35
De Lucio 35
De Megari 35
De Mugile 35
De Murice 36
De Murena 36
De Mulo 36
De Porco 36
De Rhombo 36
De Vrtica 36
De Echino 36
De Polypo 36
De Atilo 36
De Salmone 37
De Scauro 37
De Spinachia 37
De Sturione 37
De Stella 37
De Trebio 37
De Anguilla 37
De Acipenſere 37
De Cancris 37
De Aurata 38
De Ranis 38
De Oſtreis 38
De Limace 38
De Vitulo 38
De Silure 38
De Salmone 38
De Perca 38
De Lucerna 38
De Oculata 39
De Eſoce 39
De Lampreta 39
De Crocodilo 39

ΙΧΝΟΤΡΟΦΕΙΟΝ, HOC EST, Piſcium uiuarium, miras piſcium continens naturas.

De Piſcibus.

NEmo maris poterit quam Protheus ſcribere piſces,
Hinc ſaltem paucos cõmemoraſſe libet.

De Abrene piſce.

Abren. conceptum ſi fert in corpore fœtum,
Hunc ſabuli tollit frictio facta cito.

De Mena.

Hic piſcis tantum pelagi perfundier undis,
Gaudet, nec ſuffert aeris iſte plagas.

De Aſtura.

Aſturam ex ſpuma uernalia tempora præbent
Ponti, phœbeos contremit hic radios.

De Bachora.

Bachoram piſcem lapides infringere poſſe
Narrant, per dentes quos tenet hic ualidos.

De Balena.

Iugeris immenſi Balenam creſcere conſtat,
In longum, fundunt quem Gaditana uada

De Cetis.

Aequant ſex centum, ſcribit quòd Plinius author,
Vſq; pedes longo grandia cete ſuo.

De Congro.

Conger pingueſcit ſi uentos ſenſerit eſſe

Magnos,

Magnos, hic hyemis tempore non capitur.

De Delphino.

Cantus Delphinos mulcet dulcedine cunctos,
Qui natos luctant flaccidis uberibus.

De Echinei.

In medijs Echineis item retinere carinas
Pisciculus poterit, sesquipedalis aquis.

De Phoca.

Pinnas somniferas phocam retinere fatentur,
Sic quod suppositæ somnia tuta gerant.

De Gobio.

Candidus est gobius maculis distinctus & atris,
Atq; inter cunctos uescitur hic sabulo.

De Loligine.

Loliginem natura quidem uirtute potentem
Effecit, uolitet, fluctuet utq; simul.

De Locusta marina.

Bis binos nibitos retinet locusta marina,
Ore coit, quod senex ablegat exuuium.

De Lucio.

Omniuorax piscis lupus est agilisq; tyrannus,
Qui pisces omnes dilaniasse cupit.

De Megari.

Et megaris uolitat super undas luce serena,
Sed megaris uates noxius omnes adest.

De Mugile.

Quum caput occultat totum se maxime tectum,

Esse putat mugil fœmina uirq; simul.
De Murice.
Et mittit pelagus piscem qui nomine murix
Dicitur, hic tingit candida cum rubeo.
De Murena.
Fluctuat in Siculo pernix murena profundo,
Bis senos partus quæ generare solet.
De Mulo.
Est mulus quondam dictus Barbatulus, at nunc
Romani Triglam non uocitasse timent.
De Porco marino.
Oceani porcus per spinas reddere uirus,
Vsq; potest, porci quod bene felle ponis.
De Rhombo.
Bellica cum caluo seruiret Roma Neroni,
Est Rhombus captus maximus in pelago.
De Vrtica.
Vrit tangentis manus ac urtica dolenter,
Vt facit eiusdem nominis herba quidem.
De Echino.
Arctat & in globum sese spinosus echinus,
Quem gratum reddit nigra culina coco.
De Polypo.
Mutat ad obiectum sese mihi crede colorem,
Versatilis Polypus, qui tabe conficitur.
De Atilo.
Atilus est piscis Latius quem reddere Padus
Fertur,

Fertur, tam grandis quem nisi plaustra uehant.

De Salmone.

Salmo quidem in stagno nequaquam uiuere potest,
Confestim moritur ni moueantur aquæ.

De Scauro.

Solus inter pisces magnos ruminasse probatur
Scaurus, quem fundunt uel Tiberina uada.

De Spinachia.

Paruus & informis dictus spinachia piscis,
Qui modo serrata pelle uenustat ebur.

De Sturione.

In stagnis uiuit Sturio rarissimè diu,
Hunc auster clarus rectè cibare solet.

De Stella marina.

Stellam sed pelagi contacta adurere narrant,
Ob uim tam calidam quam tenet ista fera.

De Trebio.

Construit & nidos ex alga Trebius, in quos
Oua parit, carnes possidet & rubeas.

De Anguilla.

Anguillas arctant Erycinæ gaudia nunquam,
Ex putrido hæc crescit bestia namque luto.

De Accipensere.

Regum turritas accipenser uiserat ædes,
Quondam, nunc illi gratia nulla datur.

De Cancris.

Octipedes cancri pinguescunt uere, sed isti

Plus ſapiunt nocti Cynthia quum rutilat.

De Aurata.

Eſſe quidem auratam dixit non Sergius omnem
Laudandam, ſed quam concha lucrina cibat.

De Ranis.

Atq; coaxantes libet hic adſcribere ranas,
Certum futuri temporis indicium.

De Oſtreis.

Oſtrea Circæo laudabat capta profundo,
Sergius immenſæ uappula, crede, gulæ.

De Limace.

Fuluius Hirpinus limacis ponere teſtas,
Lentorem & docuit, muſcula quæq; ſimul.

De Vitulo marino.

Exornat uitulus magnatum prandia ponti,
Qui retinet primas maxime ſomniferas.

De Siluro.

Atq; ſilurus efrons in Mœno quippe tyrannus
Graſſatur, piſces pinnulis interimens.

De Salmone.

Salmo Aquitanæus præfertur piſcibus orbis,
Multum qui rutilat uiſcere puniceo.

De Perca.

Nec te delicias menſarum parca ſilebo,
Quæ loricato cortice tuta natas.

De Lucerna.

Lucernam noctu per linguam reddere poſſe,

Narrant authores lumina clara quidem.

De Oculata.

Lacte oculata quidem si sit potata recenter,
Delicias mensæ tradere quippe solet.

De Esoce.

Esox quippe ualet multum septembribus horis,
Quem piscem durum nigra culina fugit.

De Lampreta.

A petra lampreta quidem dixere priores,
Hanc etenim petras lambere rectè iuuat.

De Crocodilo.

Ad fluuium qui septeno modo flumine nidum,
Lambit agros, crescit tam crocodilus iners.

ΛΕΡΝΗ ΚΑΚΩΝ, VARIA PES-
*ſimorum ſerpentum continens gene-
ra, ut ſequitur.*

De Amphiſebena	Fol.	41
De Aſpide		41
De Cenchri		41
De Ceraſte		41
De Colubre		41
De Dracone		41
De Hæmorrhoide		41
De Natrice		41
De Iaculo		42
De Nepa		42
De Preſtero		42
De Padera		42
De Stellione		42
De Baſiliſco		42
De Sepe		42
De Scorpione		43
De Situla		43
De Taranta		43
De Boa		43

ΛΕΡΝΗ ΚΑΚΩΝ, VARIA pesſimorum continens ſerpentum genera.

De Serpente Amphiſebena.

EST grauis in geminum ſurgens caput Amphiſebena
Serpẽs qui uiſci pernecat & ſibilo.

De Aſpide.

Aſpidis & morſu læſum dormire fatentur
In mortem, antidotum nec ualuiſſe ferunt.

De Cenchri.

Plurimis ecce notis uariatam cernere Cenchrim
Qui cupit, hic Calabris regna ſubire poteſt.

De Ceraſte.

Crinalem attollunt ſquamæ ſtridore Ceraſten
Bis gemino cornu, quo capit hæc uolucres.

Coluber.

Auribus exuuium confert ſinuoſi colubri
Ex oleo læſis, quod ponit arte ſua.

De Dracone.

Serpunt aurato nitidi fulgore dracones
Africa quos ardens parturit exitio.

De Hæmorrohoide.

Impreſſit dentes hæmorrhois aſpera Tullo
Magnanimo, fluxu ſanguinis & perijt.

De Natrice.

Natrix humorem circa uitalia fundit
Letiferum, puræ qui uiolatur aquæ.

De Iaculo.

Insidias & arboribus sua præda uenantur
Serpentes iaculi, qui celebres uolitant.

De Nepa.

Nepa quidem in Veneris mutilat caput ecce mariti
Actu, sed partu dissilit ipsa quoq;.

De Prestero.

Oráq; distendens auidus fumantia prester
Inficit, ut læsus tumida membra gerat.

De Padera.

Anhelitum tantum serpens necat ipse paderus,
Inficit & spattam qua iacnlatus erit.

De Stellione.

Stellio quo non est animal truculentius orbis
In hominem, infligit uulnera dira nimis.

De Basilisco.

Rex est serpentum Basiliscus, quem modo uincunt
Mustelæ insultus, sæuaq; bella feræ.
Lernæum uermem Basiliscum fœda Cyrene
Producit cunctis maximè perniciem.
Et nasci ex ouo galli, si credere fas est,
Decrepiti, in fimo, sole nitente, docent.
Sed quoniam olfactu lædit, nisuq; ferarum
Omne genus, credas, nulla tenere bona.

De Sepe.

Ossáq; dissoluit cum corpore tabificus seps,
Hic hiemis calidus frigora nulla timet.

De Scorpione.

Horrendum eſt animal, ſed ſcorpius ecce uenenum
Obliquo mittit uulnere ſemper idem.
Ex ouis naſci docti rerumq; periti
Narrant complures tam mala damna feræ.
Quidam per cancros, dum chelas dempſeris, aiunt
Progigni, Naſo id carmine certe docet.
Concaua littorei ſi demas brachia cancri,
Scorpius exibit, caudaq; minabitur unca.
Et quamuis multum ſit pernecabilis ictus
Beſtia quam fixit, dat tamen iſta bona.
Scorpio nam triſtis potatus Palladis imbre
Mirificè linctu ſabula dira domat.
Et cum uulnus atrox incuſsit ſcorpius ipſe
Tundatur, poſitus uulnera namq; leuat. Contra ictus Scorpionis remedia.
Necnon fœniculo calidum annectatur acetum
Aut uiuum ſulphur, nam bene mundificant.
Caſeus aptus erit ſimæ de lacte capellæ
Vel cerebrum galli, Galbana uel polium.

De Situla.

Situla paruus item ſerpens ſputamine lædit
Et ſenſus tollit, tollit itemq; motum.

De Taranta.

In uita lædit nullum taranta crudelis
Poſt mortem ſerpens ſed uiolentus erit.

De Boa.

Boa quidem eſt ſerpens quem tellus Itala nutrit,
Hunc bubulum plures lac enutrire docent.

HERBARVM

HERBARVM INDEX.

De Cardone benedicta 45
De Marrubio 45
De Portulaca 45
De Absinthio 45
De Eruca 45
De Aneto 46
De Menta 46
De Ruta 46
De Lactuca 46
De Spinachia 46
De Cante 47
De Capparibus 47
De Borragine 47
De Saluia 47
De Sansuco 47
De Serpillo 48
De Bethonica 48
De Plantag. maiore fol. 48
De Plantag. minore fol. 48
De Appio 48
De Malua 49
De Sabina 49
De Porro 49
De Abrotano 49
De Pulegio 49
De Nepeta 50
De Portulaca 50
De Cerifolio 50
De Artemisia 50
De Buglossa 51
De Origano 51
De Atriplice 51
De Verbena 51
De Muliere 51

BOTA-

ΒΟΤΑΝΟΛΟΓΙΑ, HOC EST, de multarum herbarum uiribus, ſermo.

De Cardone Benedicto.

CArdinam monſtraſſe ferũt dia numina plantã
Subleuet ut raptim corpora feſſa lue.
Hæc reparat quoniam proſtratum certe calorem,
Vim digeſtiuam nec minus illa iuuat.
Et ſubito confert illis quos calculus angit,
Prouocat urinam ſi minus illa fluit.

De Marrubio.

Marrubij uarios compeſcit potio morbos
Pectoris, hoc tußim ſanat & aſmaticos.
Accelerat partus duros, pellitq; ſecundas
Et iuuat ictericos, uulnera mundificat.

De Portulaca.

Pœonias artes ſi uis negligere, ſpernas
Andrachnen ſtomacho quæ ſolet eſſe mala.
Feruorem ſolis tamen hæc comeſta nocere
Non ſinit æſtiuum, Plinius ut docuit.

De Abſinthio.

Conſtat terribiles abſinthia poſſe dolores
Pellere citrinos ſi bene manſa forent.
Atq; iuuant ſtomachum mira uirtute ſolutum,
Anginam pellunt, faſtidiumq; leuant.

De Eruca.

Si condituris cocus hanc admiſceat herbam

Erucam,

Erucam, magnum præstat aroma cibis.
In Venerem lentos roborat quæ certe priapos;
Quæ tußim pellit, quàm bene cocta cito.

De Aneto.

Aßiduè bibitum uisum necat & genitale
Claudit iter, uentrem seu nocuisse uolunt.
Vlcera sed fertur membri curare uirilis,
Et dare quòd nutrix munera lactis habet.

De Menta.

Vim calidàm sacramq; gradu fert menta secundò
Quam stomachus languens optat adesse sibi.
Et quam concretum lac soluere dicimus omne
In mammis duris si superimposita est.

De Ruta.

Ruta quidem occultum fertur resecare uenenum
Quod Mithridates Ponticus esse docet.
Hæc neruos schiasimq; iuuat, febribusq; medetur
Et confert luscis maximè luminibus.

De Lactuca.

Vtilis est stomacho lactuca, remollit & aluum
Candidulum ac semen somnia uana lenit.
Tempore quum uernat, uel quum modo Syrius ardet
Gratior est eadem, sed Venus inde perit.

De Spinachia.

Spinachiam comedas mollem, sed proijce primum
Ius, stomacho poterit sic minus esse mala.
Hæc lenit in primis multum præcordia dura

Et fert clamosis commoda pleuriticis.

De Caule.

Caulis Romana, Græcorum Braßica lingua
Dicitur hæc uentris posse lenire moram.
Atq; omnes narrant caligine lumina tergi
Eius qui caulis comedit ecce comas.

De Cappare.

Capparis & folio, flore & lactare palatum
Dicitur, & splenem posse iuuare cito.
Atq; iecur clausum ualeat reserare potenter
Vesicæ & patulas reddere posse uias.

De Boragine.

Herbula quam Græci dixerunt Mellisophilon
Boraginem nostri dentibus antidotum est:
Lumina purgari caligine Plinius inquit
Illius succo, perlita si fuerint.

De Saluia.

Saluia miscetur uino, potata querelis
Prodest sic iecoris, menstrua sicq; lenit.
Trita uenenatos iuuat & superaddita morsus,
Estq; salus tremulis saluia poplitibus.

De Sansuco.

Exornat quoq; sansucus perfectè culinas
Herba quidem mollis, sed bene grata cibis.
Quæ tumidis reserat multum spiracula uentis
Hanc cui sit matrix ægra puella colat.

De

De Serpillo.

Serpillum miſcere cibis languentibus eſt mos,
Compeſcit uentris tormina namq; mala.
Aegroti capitis ſolet & ſedare dolores,
Vrinas ducit, menſtrua purgat item.

De Bethonica.

Bethonica immodicum uentris ſedare dolorem
Dicitur, à cœna ſi modo ſumpta fuit.
Plinius hanc inquit qui ſecum geſſerit herbam,
Illi nec poterunt ulla uenena dari.

De Plantag. maiore.

Perſiccat plantago nimis caua uulnera maior
Ventriculum fluidum reprimit, iſte quoq;
Hic iuuat aſmaticos multum iuuat atq; caducos
Manſa quidem hydropicos curat & hic tumidos.

De Plantag. minore.

Febres ſi ſuccum biberis plantaginis huius,
Proſcribes longas, Plinius ut cecinit.
Quod iuxta nares uel lumina naſcitur ulcus,
Hoc narrant iſtam pellere poſſe cito.

De Appio.

Eſt appium dictum quòd apex hanc ferre ſolebat
Victoris plantam quando triumphus erat.
Virtutis calidæ ſiccæ quoq; dicitur eſſe,
Hinc releuat mammas illita turgidulas.
Sedat feruorem hæc ſtomachi, pellitq; tumorem
Prouocat urinas plantula manſa cito.

De

De Malua.

Flos maluæ coctus per mulsam, uulnera sanat
Sic scrophas etiam, sic quoq; duricies.
Dissoluit raptim sic appostemata malua,
Morsus pestiferos herbula sicq; lenit.

De Sabina.

Et iuuat anthracas Sabinæ feruida uirtus
Menstrua deducens trita superposita.
Cerotis permixta cutem facit esse nitentem,
Vertiginem tollit, uulnera purgat item.

De Porro.

In multis causis fertur medicamine porri
Hippocrates usus nobilis iste senex.
Istius succum dedit ipsis namq; bibendum
Quos hæmopthoicos Attica lingua uocat.
Contractas uuluas succo curauit eodem
Tussiculas magnas, tussiculasq; leues.

De Abrotano.

Nec minus abrotani promptum est mirarier altam
Stirpem quam farctor, rusticus atq; nouit.
Pæoneis quoniam prodest miscere medelis
Hanc herbam, menses quæ reuocare potest.
Febribus ac obstat quæ mixto sumitur amne,
Quæ tot uirtutes quot tenet ipsa comas.

De Pulegio.

Pulei uires celeri comprendere uersu
Non datur, hæc totidem commoda quippe parat.

Nam potu & fotu stomachum, mihi crede, morātem
Puleium soluit, menstrua soluit item.
Pota quidem tardas hæc extrahit herba secundas,
Humores grossos extenuat eadem.

De Nepeta.

Herbam quam Neptam uulgari more uocamus,
Hanc Calamintha uocat Græcia docta quidem.
Sicca calensq; illi uis est, & tertius illi
Est in utroq; gradus, sed lenit asmaticos.
Purgat & ictericos cum uitio mitigat hausta,
Hæc iecoris morbos tollit & hæc Venerem.
Compescit stomachi cum baccho sumpta dolorem,
De domibus uermes pellit & ista quoq;.

De Portulaca.

Portulaca quidem quæ frigida dicitur esse
Causonem tollit, dentis & hæmodiam.
Mansa uel hausta potest nimium restringere fluxum
Sanguinis, aut uentris plantula crassa quoq;.

De Cærifolio.

Est cærifolio uis acris & ignea ualde,
Quod tritum cancris melle medetur esum.
Hoc mulsa bibitum pituitæ noxia soluit
Lumbricos enecat, sed necat & tineas.

De Artemisia.

Artemim narrant primo inuenisse Dianam
Herbam quæ purgat menstrua cocta cito.
Vrinam potata ciet, lapidesq; repellit,

Pellit abortiuum subdita fœmoribus.

De Attriplice.

Attriplicem dicunt sacris modo posse mederi
Ignibus, ictericis rectificare iecur.
Atq; superpositam diram sedare podagram
Narrant, ac aluum soluere posse cito.

De Buglossa.

Lingua bouis Graio sermone buglossa uocatur,
Hæc choleram rubeam pellere certe solet.
Cardiacum choleræ quem fecit copia nigræ
Subleuat hæc miris plantula quippe malis.
Humores nocuos pulmonis detrahit hausta,
Vim memorem roborat perdita temporibus.

De Origano.

Origani uires calidæ siccæq; leguntur
Quod iuuat ictericos, quod iuuat hydropicos.
Cum mulsa bibitum choleram deponere nigram
Dicunt, & menses ducere posse quoq;.

De Verbena.

Verbena herba recens uulnus superaddita curat,
Quæ tepefacta quidem faucibus addit opem.
Hac etiam quæuis putredo repellitur oris
Viscera confortat, Plinius ut cecinit.

De herba quadam amara, quæ dicitur mulier rixosa.

Herbarum uires descripsit carmine Macer,
Ac dotes herbis dixit inesse bonas.

Omnibus aſt utilem tacuit ſi procul ab hortis
Plantetur, uel agris, procul & à domibus.
Hanc, lector, credas mulierem nomine dicunt
Vipperea lingua, uipperijsq; labris.
Radicem fert ipſa nigram, quæ fœtet ut hircus,
Quæq; aſſam fœdam uincit odore malo.
Candicat, & folio uitta dum toruè tuetur,
Et florem profert terq; quaterq; nigrum.
Fructus dat toruos, & peßima ſemina talis
Quæ poſſunt multis damna referre bonis.
Vt ſunt coniunctos odio diſiungere fratres
Lingua ſeu truci findere amicitias.
Et facere inuiſos genitori garrula natos
Acuere & dentes ſemper in excidium.
Spargere gliſcentes rixas, milleq; nocendi
Fraudes, atq; dolos ſpargere uippereos.
Sextus huic herbæ legitur gradus eſſe caloris
Septimus in ſicco, toxica ſic ſuperat.
Erruere ex terra hanc magni eſt, mihi crede, laboris
Atq; uirum cordis poſtulat iſtud opus.
Hæc etenim claua ſaltem, ſeu fuſte, flagello
Baccillo aut trunco eſt effodienda tibi.
Irriguum petit ipſa locum quo creſcere poßit,
Aut quod plantari cum ratione queat.
Hunc igitur Rheni non ripas occupet iſthæc,
Sed medium, ſacco uel mediante bono.
Alſa potetur, potetur Danubioq;

Proferat

Proferat ut florem plantula recte suum.
Hanc tibi descripsi, uiridem ut florescere in horto
Permittas nunquam lector amice tuo.

RADICVM ET SEMINUM elenchus.

De Raphano 54
De Rapa 54
De Cepis 54
De Allio 54
De Rheubarbarico 54
De Rheupontica 55
De semine Vrticæ 55
De semine Nasturtij 55
De semine Papaueris 55
De semine Cumini 56
De semine Feniculi 56
De semine Anisi 56
De semine Coriandri 56
De semine Papaueris 56
De semine Sinapi 56
De baccis Iuniperis 57
De baccis Lauri 57

DE MIRA RADICVM ET seminum potentia.

De Raphano.

Raphanus in dētes, caput, et bona lumina seuit
Atq; hinc uentriculus nauseat aßiduè.
Hic facit ac olidos uentos mihi credito bombos,
Estq; potens uirus pellere lætiferum.

De Rapa.

Rapa quidem calida est, & corpus reddere potest
Obœsum, fœlix humiditate sua.
Ast uentus bombos si tu uitare laboras,
Adpones rapis pinguia iura tuis.

De Cepis.

Fellitis non esse bonas ait ipse Galenus
Cæpas, phlegmaticis sed bene proficuas.
Affirmant omnes mansas inferre soporem,
Et tremulis membris reddere posse robur.

De Allio.

Allia qui mane ieiuno sumpserit ore,
Hunc infecta nequit lædere limpha quidem.
Pulmonis uarias coctum cum lacte querelas
Proscribit, tumidos & iuuat hydropicos.
Betæ radicem comedas super igne perustam,
Non animam reddent allia sumpta grauem.

De Rheubarbarico.

Est rheub arbaricum radix preciosior auro,
Quæ purgat choleram, phlegmata crassa quoq;.

Hanc hepatis uitam rerum dixere periti
Quòd iuuet ictericos, quòd iuuet hydropicos.

De Rheuponti.

Rheuponti est calidumq; gradu siccumq; secundo,
Quod confortandi uim tenet ecce bonam.
Est hæc leptomeris radix, quæ uulnera sanat,
Naris compescit rheumata sanguinea.
Atq; hæmoptonis, quæ confert asmata curans,
Et splenem tumidum, mollit & ipsa iecur.

DE SEMINVM VIRtute.

De semine Vrticæ.

Vrticæ semen cholicis cum melle medetur,
Tußiculam ueterem curat & omnigenam.
Ventriculi inflati tollit, mihi crede, tumorem,
Pulmonis frigus corrigit atq; nocens.

De semine Nasturtij.

Dicunt feruentes quòd habent nasturtia uires,
Fortius ast feruet seminis ipse uigor.
Istud cum tepida contritum pondere drachmæ,
Et bibitum uentris soluere uincla solet.

De semine Papaueris.

Vim gelidam narrant siccamq; papaueris esse,
Hinc quoq; somniferum dixeris esse quidem.
Aspera si fuerit uocalis reddita uena,
Hanc mulcent raptim spermata myconij.

De semine Cumini.

Obseruat sanus campestria grana cumini,
Nam stomachum & lumbos fortificare queunt.
Atq; remollitum subducere certe lapillum
Vrinæ poterunt, trita sed exhibita.

De semine Feniculi.

Et maratri semen fœtæ cum lacte capellæ
Absumptum, uentris turgida quæq; leuat,
Cunctantisq; moras dissoluere protinus alui
Fertur, & elumbis comminuit lapidem.

De semine Anisi.

Et facit anisi semen si caumate languet
Cor sanum, mansum pellit & illiacam.
Cum uino tepido compescit tormina uentris,
Hoc guttur raucum comprobat atq; nimis.

De Coriandro.

Frigida uis multum coriandri dicitur esse
A cœna sumptum conuenit ecce satis.
Xenocrates scripsit totidem cessare diebus
Menstrua, quot mulier antea grana uorat.

De Papauere.

Semen cum uino bibitumq; papaueris albi
Dicitur hoc fluxus stringere posse malos.
Somnum dat facilem semen, compescit iniquam
Tußim, sed lædit turgidulos oculos.

De semine Sinapi.

Examit sensus, purgat quoq; flegma sinapis

Ster-

Sternutamentis si modo iuncta fuit.
Semina Pythagoras inter quæ maxima dixit,
Extulit hæc multum, dummodo parcè sumas.

De Iuniperi baccis.

Iuniperus baccas profert tutißima cunctis
Pharmaca, gustarunt toxica quiue uirus.

De Lauri baccis.

Menstrua subducunt, lapidemq; epota resoluunt
Fructus laurini, pectora mundificant.

GRANARII INDEX.

De Faba	57	De Oriza	58
De Cicere	57	De Milijs	58
De Lente	57	De Auena	58
De Lupino	57	De Spelta	58

De Faba.

HVmorem crassum fabis progignere constat,
Has fuge si placidæ somnia noctis amas.

De Cicere.

Cortice postposito cicer en iecur atq; lienem,
Vesicam & referat, sed facit hoc Venerem.

De Lente.

Datq; melancholicos tibi lens, mihi crede, liquores,
Et neruos duros reddere quippe potest.

De Lupino.

Lumbricis mors est, pleno iecori atq; lupinus,

Sed præsentis opis renibus esse solet.

De Oriza.

Candida si iungas studiosè, & amygdala lacti,
Ad mensam lautam tunc & oriza facit.

De Miliјs.

Atq; melancholicos faciunt in corpore rores,
Vendicat hæc uilis sed sibi rusticitas.

De Auena.

Scribit Oribasius Iuliani Cæsaris altus
Author, ut auenas qui male uiuit edat.

De Spelta.

Speltam Romani, Zeam dixere Pelasgi.
Hæc alicam gratam porrigit artocopo.

SECVNDARVM MENSARVM
Elenchus.

De Malis	59	De Cydoniјs	60
De Piris	59	De nuce Pinea	60
De Persicis	59	De nuce cõmuni	60
De Prunis dam.	59	De Castanea	60
De Prunis	59	De malis Punicis	60
De Cerasis	58	De uuis	60
De Ficu	59	De uua passa	60
De Cydoniјs	59	De prunis Syluest. fol.	61
De Auellana	60	De Pomis Nerancijs	61
De Arbutis	60		
De Sorbis	60		
De Nespilis	60		

DE

DE SECVNDARVM MENsarum ornatu.

De Malis.

COrda iuuãt flammis agitata, at noxia uentri,
Mala quidem neruis uel nocuisse patet.

De Piris.

Et uacuum uentrem astringunt modo pira repletũ,
Soluunt, illiacam sed peperisse ualent.

De Persicis.

Persica sicca tenent uentrem, quem mollia soluunt,
Ardenti stomacho sunt bene fida eadem.

De Prunis Damascen.

Prunaq; conueniunt quæ mittit clara Damascus,
Namq; solent duri soluere uentris onus.

De Prunis.

Astrictum soluunt aluum, sed pruna reposcunt
Prandia prima quidem, dum calor esse solet.

De Cerasis.

Acria confortant stomachum, si sole perusta
Cerasa, Lucullus quæ intulit Italiæ.

De Ficu.

Si noua sit ficus, nocua est. nam fluxibus apta
Narratur, siccæ ni sociata nuci est.

De Cydonijs.

Ad finem mensæ confecta cydonia prosunt,
Nam stomachi claudunt claustra benigna tui.

De Auel-

De Auellana.

Pontica nux capiti nocet & tardißima uentri est,
Maximè quæ umbrosis nascitur in corilis.

De Arbutis, Sorbis, Nespilis.

Arbuta, sorba tenent, lapidosa & mespila uentres,
Si uacuus stomachus sumpserit illa simul.

De Cydonijs.

Cum tibi Cecropio confecta cydonia melle
Ponuntur, uentrem claudere certe queunt.

De Nuce pinea.

Intestina fouet, neruis rubeoq; lapillo
Subuenit, & Veneri pinea grata deæ est.

De Nuce communi.

Nux caput obtūdit, linguā conuulnerat, & nux
Pulmonem lædit, sed uirus omne necat.

De Castanea.

In caput & uentres castanea fertur echino,
Tecta superbire hæc, nam calet ipsa nimis.

De Malis punicis.

Acribus est gelidus, feruescens dulcibus humor,
Dulcia gustantem peruomuisse uolunt.

De Vuis.

Quam nigram gustes, quæ tibi gratior, uuam
Neu ue inflet soles sit remorata duos.

De Vua passa.

Passa iecur roborat, facit & quod fœtida uentris
Merda, tibi nimium non graue pondus erit.

De Pru-

De Prunis syluest.

Frigida sunt uomitumq; tenent syluestria pruna,
Multum condensant ubera longa quoque.

De Pomis Nerancijs.

Omnibus ecce Nerantia sunt gratißima odore,
Dulcia confortant, pectoribusq; fauent.

MYROPOLII CONTENTA.

De Cinnamomo	61	De Caseo	63
De Pipere	61	De eodem	63
De Croco	62	De eodem	63
De Zingibere	62	De Sale	63
De nuce Musca.	62	De Oleo oliu.	63
De Garioph.	62	De melle	64
De Lacte	63	De Ouis	64
De Butiro	63	De ouis tremul.	64

De Cynnamomo.

CInama iactat Arabs multũ redolentia, namq;
Et iecur & renes, putreq; pectus alunt.
Tædia matricis tollunt, tremulosq; lacertos
Confortant, uentrem & roborare queunt.

De Pipere.

Est calidum in quarto siccum piper atque secundo,
Quod neruos siccat, phlegmata quodq; trahit.
Quodq; acuit stomachũ algentẽ quod tormina uen
Tollit, sed caueas si tibi bilis inest. (tris

De Croco.

Si mala sunt capita segnes turbantia somnos,
Dant rubei flores pharmaca magna croci.
Atq; croco gaudet uenter, seu tristia corda
Hocq; ede si uisus expetis aßiduos.

De Zingibere.

Ignitum stomacho algenti fit zingiber ingens
Antidotum, siccat phlegmata crassa simul.
Hoc odisse Venus potuit, sed soluere uentrem
Vsq; solet, condit zingiber atque dapes.

De Nuce Muscata.

Glandes muscatas fert India certè rubentes,
Vesica his patula est, has fluidus aluus amat,
Et stomacho, iecori, uiciato spleni, & ocellis
Subueniunt glandes, & caput ecce iuuant.

De Ga-

De Gariophilis.

Deiectum stomachum reparāt gariophila multum,
Aethiopis donat quæ tibi larga manus.
Hæc bene calfaciunt præcordia, tormina uentris,
Excludunt flatus quum male uulua tumet.

De Lacte.

Lac nocuum capiti est, putridis & febribus, istud
Sed præstat capræ, post ouis, inde bouis.

De Butiro.

Lac dabit aerei tibi condimenta butiri,
Quod facit ut sapiant fercula cuncta tibi.

De Caseo.

Caseus ante cibum confert si defluat aluus,
Si constringatur, terminet ille dapes.

De eodem.

Caseus ad fundum stomachi bene fercula trudit.
Vim digestiuam nec minus ille iuuat.

De eodem.

Si nouus impinguat, siccat uetus, attamen ambo
Et capiti & stomacho, pectoribusq; nocent.

De eodem.

Si stomachus languet, uel si minus appetit ille,
Fit gratus stomacho, conciliatq; dapes.

De Sale.

Exornat regum mensas sal, cætera uincit
Condimenta, cibos sal facit esse bonos.

De oleo Oliuarum.

Absq; oleo lactuca quidem condita saporem

Insipidum

Insipidum præbet, mollit & hoc stomachum.

De Melle.

Pectoribus, stomacho frigenti aptissima mella.
Flaua quidem, ut narrant, sunt magis apta gulæ.

De Ouis.

Sauonerolæ isti uersus sunt.

Regula presbyteri iubet hoc pro lege teneri,
Quòd bona sunt oua paruula, longa, noua.

De Ouis tremulis.

Mollia pectus alunt, tussim sedantia raucam.
At durata time, nec diuturna placent.

OENOPOLION EA CONtinet.

Quæ uirtus sit uino Fol. 65
Vinum quod optimum 65
De Vino albo 65
De Vino forti 65
De Musto 65
De Aqua 65
De dulci uino 65
De Vino roris marini 65
De uino Borraginato 66
De uino Ennulato fol. 66
De uino ex Hisopo fol. 66
De uino saluiato 66
Canon de uinis 66

DE VARIIS VINI generibus.

Quæ uirtus sit uino.

Corda iuuant uini calices, subitamq; reportãt
Lætitiam, uinum si moderate bibas.

Vinum quod optimum.

Si tibi delectum uini præscribere tentas,
Subrubeos primas, crede, tenere, cados.

De Vino albo.

Hinc albo palmam tribuunt, sed maximè claro
Aetatis mediæ, nam noua musta nocent.

De Vino forti.

Fortia disturbant nimiumq; furentia uina
Sensus, corrumpunt uentriculumq; bonum.

De Musto.

Impedit urinam mustum, uel stercora uentris,
Hepatis amphraxim destruit atq; bonam.

De Aqua.

Potus aquæ lædit uentrem, facit atq; cruores
Crudos, sic princeps Corduba quem genuit.

De dulcis uino.

Sunt nutritiua plus dulcia candida uina,
Sed iecur obturant, non bene tuta gulæ.

De uino roris Marini.

Phthisicis antidotum est uinum de rore marino.
Confortat uisum, cuncta uenena fugat.

De Vino Boraginato.

Dat tibi Borrago uinum quod curat amantes,
Cardiacam tollit, lætitiamq; facit.

De Vino Enulato.

Si bibitur mouet urinas ex enula Bacchus,
Tußim compescit, pectoribusq; ualet.

De uino ex Hissopo.

Ex hisopo latices pacientibus ecce catharrum,
Proscribunt, pectus mundificare queunt.

De uino Saluiato.

Saluia cum uino iecoris potata querelis
Prodest, & purgat menstrua sola nimis.

Canon de uinis.

Ex herbis uinum caput ad, post fercula gustes,
Ad iecur & renes, uenter inanis amat.

METALLORVM INDEX.

De Auro	67	De Antimonio	70
De Argento	67	De Sulphure	71
De Argēti scoria	67	De Sale	71
De Argēto uiuo	68	De Sale armon.	71
De Plumbo	68	De Alumine	72
De Stanno	69	De Calce	72
De ferro	69	De Tutia	72
De Scoria ferri	69	De Vitro	73
De ære cremato	70	De Vitriolo	73
De Chalibe	70	De Terra signat	73
De Aere	70		

DE ME-

DE METALLIS.

De Auro.

SEx numerant fluuios docti, si uera fatemur,
Aurum qui fundunt per sua uada citi.
Hispanus Tagus est, Pactolus & Asius, Hebrus
Trax, quod Padus latius, Gange Sabea tumet.
Quos omnes uincit pugnax Germania Rheno,
Fertilior fundit qui modo dona sua.
Quidam formicis tribuunt ex India tantum
Inuentum, Arctois uel mage Gryphis opus.
Ast non curandum est tribuat quis Iuppiter aurum,
Commoda si noueris quæ tibi ferre potest.
Aurum igitur melancholicis medicabitur arte,
Atq; elephantiasin tollere certe nouit.
Cum gelida si porrigitur sedare tremorem
Dicitur hoc cordis. purgat & ora olida.
Sanguinis infecti notas cohibere fatemur,
Et fœdam capitis pellere alopetiam.
Frontem aurum tristem fuluum mihi crede serenat,
Et ditat fœdos, dißipat atque bonos.
Est hospes aurum magno uenerandus honore,
Quo duce non notus nobilis esse potest.
Quo duce fit Dauus Chremes, & Birria Simo,
Quo duce Thersites uel Ganimedes erit.

De Argento.

Auro uicinas argentum continet album
Partes, quod fundit Dedala terra iugis.

Argentum narrat, genuit quem Corduba princeps,
In frigido & sicco prima tenere loca.
Nec medicas horrere manus, si sumpseris ore,
Namq; sitim pellat, deijciatq; famem.
Et tremuli ardores cordis proscribere docet,
Is princeps multum frigiditate sua.
Erudiat homines sola ut pecunia regnet,
Et quod paupertas uincere nulla queat.

De Argenti scoria.

Vulnera quæ caua sunt argenti scoria replet,
Atq; cutis maculas, pruriginemq; leuat.
Vlcera matricis curat, uirgæq; uirilis,
Vnguentis fuerit si modo iuncta suis.

De Argento uiuo.

Est uiuum argentum mobile ut Cyllenius ales,
Hinc sibi Mercurij nomen inesse putant.
Quartus hinc gradus est calidi madidiq; nigoris,
Hoc latitat terræ foßile uisceribus.
Istud quippe necat potantes more ueneni,
Copia sed lactis congregat antidotum.
Extinctum pellit Pherecidis fata tragœdi,
Et mures calidis pultibus impositum.
Argentum uiuum cinis aut sputamina tundunt,
Et scabiem tollit per linimenta sua.

De Plumbo.

Argenti nitidi scaturit qua uena metallo,
Hac plumbum fossor dirripit arte sua.

Infrigidare gradu primo, humectare secundo,
Plumbum describit maximè Serapio.
Lamina de plumbo lumbis superaddita utrisq;,
Compescit Veneris turgida damna cito.
Et sacrum mammis cum succo Palladis ignem,
Sanguinis & fluxum tollere certè potest.
Hoc pellit uirus fertur quo læsus Orion,
Quod dederat lunæ damna pudicitiæ.
Et lacerant anum turpes si forte papillæ
Vsq; bonam plumbi uis tibi reddit opem.

De Stanno.

Stanni sicca gradu uis est & frigida primo,
Quod latet in terræ maximè uisceribus.
Hoc tritum cotis medio collyria lippis
Præbet, uulnificos curat & ictus item.

De Ferro.

Quando lien tumido circumligat ilia nimbo,
Ignito ferro uina sopita iuuant.
Quum colon inuisum morbi genus intima lædit,
Scobs ferri causas tollere quippe nouit.
Puluis & ingestus cum pauco nectaris albi,
Confortat stomachum, turgidulumq́; iecur

De Scoria ferri.

Tertius à medicis gradus est tibi scoria ferri,
In sicco ascriptus, tertius in calido.
Suffitu poteris quæ tu retinere rubentes
Fluxus, & nigram sollicitare bilem.

Cum sanies teneras fœtens perterritat aues,
Scoria uino acri consociata iuuat.

De Aere cremato.

Aeraq; Pœonias fugiunt nec clara medelas,
Vstulata etenim uulnera mundificant.
Astringunt atq; extenuant, siccantq; potenter,
Et uomitum causant lympida sumpta cibo.

De Chalibe.

In Ponto est Chalibis, fertur quod gloria prima,
Qui candens lympha uiscera fortificat.
Si mixtus potetur aqua languoris aquosi
Proscribit damnum, sic iecur atque leuat.

De Aere.

Ollas æratas ac ærea uasa repellas
A mensa, neu sit cœna molesta tibi.
Namq; tegat pisces calidos si forte patella
Aerea, uertuntur in mala damna cito.
Hinc etenim emergunt Elephas ac ulcera fœda,
Et cancer serpens, lurida læpra quoq;
Dulces contineant æris si uascula potus,
Inducunt splenis, seu iecoris uicium.

De Antimonio.

Vim calidam siccamq; gradu, credas mihi, quarto
Fert antimonium quod Metrodorus ait.
Scobs antimonij Gallorum mixta saponi.
Optimè si iungas mundificare potest.
Et pellit cancrum, phagedenica uulnera sanat.

Hinc turpis Polypus naribus erruitur.
Sistit manantem bene desiccando cruorem,
Naribus intrusum uellere bombicino.

De Sulphure.

Sulphur terra quidem est calidi ui cocta, sed inest
Huic gradus in sicco, quartus & in calido.
Lippara dat sulphur primas quod continet, istud
Est bezoar, tritum tollit & asma nocens.
Scorpius impreßit uulnus quod sulphura sanat,
Icterum potu sulphura mansa leuant.
Et turpis lepræ superaddita sulphura notas
Proscribunt, iungas si bene mella noua.

De Sale.

Exornat regum mensas sal, cætera uincit
Condimenta, nobis sed facit esse bonas,
Sal cum nectareo fluxum impedit ecce liquore
Ventris, sed splenem mundificare solet.
Hyblæo succo sal mixtum dira Cerastis
Vulnera consolidat, uipperasq; plagas.
Attritis neruis sal iungas, mellaq; farris
Exiguum, medicas sic dabis ipse manus.
Singula conseruat salis à putredine feruor:
Est dentifricium sal quoq; ualde bonum.

De Sale armoniaco.

Armeniæ confert salis usus quando tumescit
Agina guttur, pendet & uua nimis.
Est Armoniaco uis acris & ignea ualde.

In quarto ſicca eſt, eſt & acuta nimis.

De Alumine.

In quarto calidum ſiccumq; ponatur alumen,
Sed melius Cypri dicitur eſſe quidem.
Gingiuas tumidas reprimit uel ſanguine plenas,
Et roborat dentes, uulneribusq; ualet.
Venula ſi tumeat lympha diſſoluito alumen,
Quæ fames poterit rectificare tuas.
Nereidum fonti ſi coniungatur alumen.
Dat thermas, curant quæ cutis omne malum.
Infra alas fœtet modo ſi Gorgonius hircum,
Ex hac minera lympha parata iuuat.
Scorpius impreßit uulnus quod ſulphura ſanant.
Icterum potu ſulphura manſa leuant.
Et turpis lepræ ſuperaddita ſulphura notas
Proſcribunt, iungas ſi bene nulla noua.

De Sale.

Exornat regum menſas ſal, cætera uincit
Condimenta, cibos ſed facit eſſe bonos.
Sal cum nectareo fluxum impedit ecce liquore
Ventris, ſal ſplenem mundificare ſolet.
Hyblæo ſucco ſal mixtum dira Ceraſtis,
Vulnera conſolidat, uippereasq; plagas.
Attritis neruis ſal iungas, mellaq;, farris
Exiguum, medicas ſic dabis ipſe manus.
Singula conſeruat ſalis à putredine feruor,
Eſt dentifricium ſal quoq; ualde bonum.

De

De Vitriolo.

Vitriolum medici calidum ſuccumq́; fatentur
In quarto, præbet quod bene collirium.
Naris manantem poteris retinere cruorem
Vitriolo, curas ulcera naris item.
Et fungos terræ ſi quis guſtauerit, arte
Per uomitum poterit ſe releuare cito.

De Terra ſigillata.

Si tua menſa quidem fuerit ſuſpecta ueneno
Reddere te tutum Lemnia terra poteſt.
Hæc fluidam potata nimis morabitur aluum,
Hæc inteſtini eſt uulneris antidotum.
Hanc lympha ſi conſpergas parcoq́; lyæo
Serpentis morſus conſolidare nouit.

INDEX GEMMARVM.

De Magnete 75
De Turcoi 75
De Granato 75
De Alectorio 76
De lapide Nisæ 76
De Adamante 76
De Draconite 76
De Achate 77
De Memphite 77
De Amethisto 77
De Bezoar lapide 77
De Absintho 78
De Armeno 78
De Exebeno 78
De Andromedonta fol. 79
De Berillo 79
De Flogmo 79
De Carbunculo 79
De Chrysolitho 79
De Garatide 80
De Isculto 80
De Chelidonio 80
De Aliasa 81
De Corneolo 81
De Indaico 81
De KaKabrate 81
De Calcophano 82
De Lacteo 82
De Orphano 82
De Quadrato 82
De Galazia 83
De Quandro 83
De Quirite 83
De Samio 83
De Chelonite 83
De Chorallo 83
De Trachio 84
De Turchoi 84
De Zingnite 84
De Cerauneo 84
De lapide Lazuli 84
De Lichini 85
De Cristallo 85
De Pumice 85
De Chalciti 85
De lap. Spongiæ 85
De Aethite 86
De Gagate 86
De Heliotropia 86
De Hephestite 86
De Hæmatite 86
De Hiacincto 87
De Iaspide 87
De Lymurio 87
De Molochete 87

De Medo

De Medo 87
De Onice 88
De Saphiro 88
De Smaragdo 88
De Selenite 89
De Topasio 89
De lapide Molari 89
De Cote 90

DACTILOTHECA VEL gemmarum ſcrinium.

De Magnete.

ADdubitant multi fiat quo fœdere docti
Naturæ ferrum quòd lapis iste trahat.
Quem magneta uocant patrio de nomine Grai
Magnesiæ quia ſit finibus ortus idem.
Hic modo fœdifragas poterit reuocare maritis
Nuptas, coniugium conſociare malum.
Hic quoq; ſermonis tribuit uim, crede, gerenti
Acceptum reddit principibusq; uiris.

De Turcoi.

Turcois ab Indis portatur maximè uerus
Cæcus, ſed flauus, candidulusq; ſimul.
Languẽtem uiſum gemmã hanc roborare probatur,
Et diros caſus uertere poſſe ferunt.

De Granato.

Palmiferum lapidem Granatum dixeris eſſe,
Dum genus anhtracis nobile fertur idem.

Naſcitur

Nascitur insignis Trogloditarum in regione,
Quem tingit rubeus, puniceus úe color.
Commodus iste lapis tristantibus est, bene cordis
Proscindit subitò noxia damna quoq;.

De Alectorio.

Dat capus & uetulus gemmam Allectoria dictam
Portantem inuictum reddere quæ poterit.
Quæq; sitim tollit sumentis ore receptus,
Hanc auro includi ratio quippe iubet.

De Borace uel lapide Nisæ.

Et caput abscondit bufonis torue Boracem
Qui in medio fictum continuat oculum.
Vel qui bufonem præsentat imagine totam
Ex capite erruitur quum modo gemma feræ.
Reptilium morsus curat lapis iste nocentes,
Et uentris sordes mundificare potest.

De Adamante.

India nigra quidem, credas, modo fert adamantem
Qui de cristallo congregat esse suum.
Huius duricies incudi cedere nescit,
Sanguine sed hirci frangitur iste cito.
Attrahit hic ferrum, magicis lapis aptus habetur,
Artibus & tundit somnia uana nimis.
Et facit ut uincas hostes si gesseris istum
Auro contectum, dira uenena fugat.

De Draconite.

Ex capite erruitur fuscus lapis ecce draconis
Oblongus,

Oblongus, claro margine quiq; micat.
Is modo ſerpentes natura, credito, factos
Continet, aut Dipſas, uipereosúe typos.
Huncq; draconitem uictorem reddere poſſe
Narrant, hoſtiles uel ſuperare dolos.
Aut modo ſerpentum uires infringere cunctas
Fama eſt, & morſus conſolidare malos.

De Achate.

India quam diues gemmarum præbet Achatem
Qui Nepæ uirus Natricis atq; fugat.
Languentem uiſum ſolet hic corrigere tophus,
Facundumq; facit fortificatq; uirum.

De Memphite.

Memphitim reddit calidum Babylonica Memphis,
Qui calet ut ignis quum bene tritus erit.
Hic datur ut ſenſum tundat quum ſcindere ferro
Statuimus, quoniam membra anodina facit.

De Amethiſto.

Purpureus color ac uiolaceus eſt amethiſto,
Quem dant Aethiopum feruida regna tibi.
Læthargum pellit, contrarius eſt temulentis
Vmbilico adpoſitus dicit Ariſtoteles.

De Bezoar lapide.

Eſt bezoar triplex lapis, eſt nam puluerulentus
Qui ſubcitrinus ſplendicat, eſt uiridis.
Candidus eſt, primum narrant ſed tangere palmam
India dat cunctos fertilis hos lapides.

Affirmant

Affirmant ceruos tales effundere multi
Ex oculis, dipsas quum comedisse ferunt.
Sed uis est cunctis par extirpasse uenena
Seu Næpæ morsus restituisse malos.
Collo suspensus curat quoq; uulnera, læsum
Quæ à lympha pellunt, uippereumq; malum.

De Absintho.

Exiguus lapis est absinthus corporis actu,
Sed rubeis guttis cernitur ipse quoq;.
Et si conceperit lapis hic ab igne calorem,
Per luces septem continet hume quidem.

De lapide Armeno.

Cœruleus fit Armeno color, & maculoso
Corpore comparet, sed uiret iste quoq;.
Hunc lapidem mittit pictoribus incola fidus
Armeniæ, narrant quem modo friabilem.
Is datur ut pellat choleram de corpore nigram;
Seu uomitu cupias siue per inferius.
Per uomitum ablutus, per uentrem minime lotus;
Et sanat lepram, uertiginemq; leuat.

De Exebeno.

Exebenus lapis est speciosus maximè candens;
Qui colicam tollit, cœliacosq; iuuat.
Prouocat & Veneris furtiua incendia multum,
Et stomachum læsum quàm bene corroborat.
Dicitur atq; potens prægnantibus auxiliari,
A collo pendens quum modo partus adest.

De Andromedonta.

Estq; maris rubri, formæ quasi tessera, proles,
Quam docti uocitant andromedonta quidem.
Est durus multum quasi duricies adamantis,
Qui lapis iratum rectificare potest.

De Berillo.

India gemmarum reddit fœcunda berillos
Pectora qui curant asmathe læsa nimis.
Infirmis oculis latet in quîs unda medetur,
Portantem multum clarificare potest.

De Flogmo.

Et Nili ripas narrant effundere flogmum,
Quum nimium scopulos unda relisa petit.
Est auro similis multum, & scintillat ut ignis,
Qui appositus fronti somnia læta facit.
Sulphuris hic uires tenet & uirtute miranda,
Dæmonium exterret, uel fugat usq; malum.

De Carbunculo.

Instar carbonis rutilat carbunculus, unde
Igniti nomen continet iste lapis.
Anthracem hunc etiam dicunt, sed more Pelasgi,
Lybia dat noctu qui radiare solet.

De Chrysolitho.

Aethiopes modo Chrysolithum dant, uana domãtem
Somnia, uel lemures, Thessala monstra quoq;.
Iste melancholicis timidis succurrere fertur,
Sed gerulum castum condecet esse suum.

De Garatide.

Albertus nigram docet eſſe Garatida gemmam,
Et ſcribit famam reddere poſſe bonam.
Facundosq́; ſimul, gratos, multisq́; placentes
In buccis lapidem ſi modo contineas.
Sed fraus ſyncerum quia nil humana relinquit,
Hanc perſcrutari ſic bene tu poteris.
Corpus perungas lapidem quum geſſeris ore,
Hyblæo ſucco quem tibi reddet apis.
Siq́; uolant muſcæ tangentes corpus inunctum
Nil ualet, intactum, eſt ſed bonus iſte lapis.

De Iſculto.

Hiſpanus mittit lapidem quem nomine dicunt
Iſcultum patrio, ſeu Galitana plaga.
Hic ſubcitrinus hebeti pallore refulget
Atq; alijs dictum uel Salamandra patet.
Quòd ſemel accenſus conceptos reſpicit ignes,
Necq; hunc Vulcanus comminuiſſe ualet.
Hic oculis confert humidis ſeu puluere læſis
Serpigenem fœdam tollere quippe ualet.
Nocturnosq́; metus ſoluit, phantaſmata pellit
Et ſuadam reddit, uatidicamq́; phraſim.

De Chelidonio.

Et Chelidonium lapidem concedit hyrundo
Prima quum luna dislaceratur auis.
Hic curat febres, regales mitigat iras,
Hic gratum reddit principibusq́; uiris.

Herculeum morbum, languentes ſanat ocellos,
Præclaros quoſuis uincit & hic lapides.

De Aliaſa.

Atq; Aliaſa lapis multicolor eſſe probatur,
Syria quem mittit, regio ſiue Iamen.
Hic facilem ſomnum, ſed ſomnia dira miniſtrat,
Multiplicat lites, iniuriasq; facit.

De Corneolo.

Corneolum gemmam ueteres dixere ſacratam,
Quòd fluxum quemuis ſanguinis ipſa fugat.
Quòd diſceptantes concordat gemmula talis,
Quòd dentes mundat ſordidulosq; bene.

De lapide Iudaico.

Iudaicus lapides inter uiliſsimus omnes,
Ductibus eſt longis quam Paleſtina coquit.
Prouocat urinam cum uino ſumptus, & iſte
Veſicæ lapidem, & menſtrua preſſa trahit.
Et fluxum ſiſtit quem pars ſecreta uirorum
Poſterius fundit, maximè ſanguineum.

De Kakabrate.

Criſtallo ſimilis Kakabrates dicitur eſſe,
Titan quem mittit luce oriente polo.
Gratia præſtatur per talem, gratia regum
Sermonisq; decor, linguaq; docta cito.
Corrupti iecoris Kakabrates ſoluere noxam
Tritus, uel ſplenis rectificare nouit.

De Calcophano.

Calcophanus si tractetur non corpore læso
Luxuria, uocem clarificare solet.
Propterea in scœnis lapis hic quàm gratus habetur,
Est ubi clamandum Stentoris ore nimis.

De lapide Lacteo.

Ceruariosq́; lupos lapidem dare posse fatentur
Qui rerum enarrant mystica docte uiri.
Lacteus hic dictus quòd lac dare posse probatur
Attritus, cineris tingitur instar idem.
In scobem uersus lipposos curat ocellos
Cum lympha ictericum, cœliacumq́; leuat.
Hunc quoq; dat Nilus septemfluus, hunc Achelous
Ionicus, multi quem Galactita uocant.

De Orphano.

Orphanus & lapis est translucens maximè, solus
Romani in regis cernitur iste mitra.
Hic uario multum distinctus schemate iternat
Candido nam clarus, puniceoq́; micat.
Fulgurat in tenebris nonnunquam gemma sepulta,
Et famam incolumem seruat ad usq; finem.

De lapide Quadrato.

Et qui septeno labentem flumine Nilum
Inhabitant gemmam candidulam referunt.
Quadratam dicunt, tamen quoq; nigra Sabæa
Mittit, conceptus pernecat iste lapis.

De Galazia.

Grandinis instar habet formamq; Galazia gemma
Ictibus omnimodis non superanda quidem.
Quæ frigida intantum est, quòd nõ calefiat ab igne,
Causam sed strictos dicimus esse poros.

De Quandro.

Vulturis in cerebro Quandrus reperitur edacis,
Qui casus pellit maximè pestiferos.
Quiq; facit matrum complerier ubera lacte,
Infantes poßint pascere quòd teneros.

De lapide Quirite.

Atq; Quirin lapidem conscribunt dactylothecæ
Gemmarum uires qui bene scire putant.
Vppupa reddit eum nido, quòd pandere poßit
Vsq; secreta uiris fœmina quæ retinet.

De Samio lapide.

Samius à Samo dictus, uertiginis ingens
Qui cura est, partum sed remoratur idem.
Samius hic aurum purgat, mentemq; fugatam
Restaurat, collo quem modo si teneas.

De Chelonite.

Aethiopes nigri lapidem tibi dant Cheloniten
Ex conchis, uatem qui generare potest.
Ad magicas artes hic perfectißimus esse
Fertur, sed flammas respuit iste lapis.

De Corallo.

Corallus modo Typhonas & fulmina pellit

Arate uel tecto, Thessala monstra quoq;.
Vmbras dæmonicas, pellit de mente dolorem,
Confortans stomachum languidulumq; nimis.

De Trachio.

Trachius ad partes nostras portatur ab oris
Ponti, quem surfum dixeris esse tophum.
Prodest gestatus tumidis intercute lympha,
Et dilutus aqua dentibus est utilis.

De Turcoi.

Turcois ab Indis portatur maximè uerus
Cæcus sed flauus candidulusq; simul.
Languentem uisum gemmā hāc roborare probatur,
Et diros casus uertere posse ferunt.

De Zinguite.

Zinguites lapis est uitrum simulare dolosum
Aptus, Noctilopam qui leuat ecce malam.
Potatus stringit patitur quem fœmina fluxum
Sanguinis, hic fecem curat & ipse nigram.

De Cerauneo.

Ventorum rabie concrescit puluis in alto
In lapidem, in terram qui cadit inde ritus.
Hunc quem nos fulmen, Græci dixere Ceraunon,
Qui quemuis seruat fulmine ne pereat.
Qui dulces somnos & dulcia somnia præstat,
Sed castum gerulum postulat iste lapis.

De lapide Lazuli.

Et Lazuli lapis est flauus splendentibus auri
Guttis

Guttis conſperſus, dicit Ariſtoteles.
Lætali hic quum graſſatur quartana calore
Subuenit, & choleram reprimit iſte nigram.

De Lichini lapide.

Lichinin portat ſedulus mercator ab Indis
Purpureum rutilat qui uelut ignis edax.
Hic ſolus lapidum curat conuellere ceram,
Attrahit & frondes, attrahit hic paleas.

De Criſtallo.

Criſtallus ſoli ſubiectus concipit ignem
Quem iacit in fungos quos rutilare facit.
Hunc lapidem præſtant hyblæo melle ſolutum
Matribus, ut lactent pignora lacte bono.

De Pumice.

Eſt durus ſed frangibilis, leuis atq; poroſus
Pumex, dolentes limpidat hic oculos.
Vulnera conſolidat, dentes conſtringere fertur
Ac eſt pſillotrum, rheumata ſiſt it idem.

De Chalciti.

Aeris fert ſpeciem Chalcitis nomine tophus
Epulidas tollit qui modo ſordidulas.
Cum porri ſucco qui ſacros tollit & ignes,
Sanguinis aut fluxum qui ſuperare ualet.

De lapide Spongiæ.

Spongia dat lapidem durum quem pellere certum eſt
Strumas, & menſes ducere quiq; poteſt.
Veſicæ lapidem frangit, uel ſabula fracta,

Ex lumbis pellit pulueriſatus idem.

De Aethite.

Inter præcipuos lapides numeratur Aethites
Aquila quem nido congregat ecce ſuo.
Quo ualeat pullis diros auertere caſus
Hic impraegnatis dexter adeſſe ſolet.
Et modo geſtanti largitur ſobrietatem
Victoremq; facit, diuiciasq; parit.

De Gagate.

Naſcitur in Lycia lapis & prope gemma Gagates
Lucidus ac niger, dentibus antidotum.
Qui per ſuffitum mulieri menſtrua reddit
Accenſus prodit qui bene lunaticos.
Effugat immites ſimili ratione chelidros,
Dæmonibus diris fertur & eſſe malus.

De Heliotropia.

Sanguinis aſtringit fluxum heliotropia gemma,
Seruat & incolumes dira uenena fugat.
Nec falli poterit lapidem qui geſſerit iſtum,
Qui futura docet, uatidicamq; phraſim.

De Hepheſtite.

Dictus hepheſtites lapis eſt qui luce choniſca
Viſum præſtringit fulgurat atq; nimis.
Accenſas itidem compeſcit ſeditiones
Grandines hic pellit, pellit & hic nebulas.

De Hæmatite.

Sumpſit hæmatites græcum de ſanguine nomen,

Quem

Quem uisus tardos clarificare uolunt.
Vesicæ lapidem, si potus, soluere fertur,
Et naris fluxum impedit iste lapis.
Hic palpebrarum superillitus asperitatem,
Tollit & hic morsus uippereos nocuos.

De Hiacincto.

Iacincti species docti tres esse loquuntur,
Omnes qui poßint corroborare bene.
Qui faciant tibi serpentis quòd causa nocere
Nulla queat, tutum fulminis & faciant.

De Iaspide.

Caste gestatus febrem fugat, arcet Hydropem
Iaspis, qui partus, uentriculumq́; iuuat.
Hic fluxum sistit quemuis de uulnere factum,
Et tutamentum creditur esse bonum.

De Lyncurio.

Lyncurium stillare ferunt ab inguine lymis,
Qui stomacho est gratus, curat & ictericos.
Rheumata compescit uentris, ferrumq́; domare
Instar magnetis dicitur iste lapis.

De Molochete.

Crassum quippe uirens Molochites nomine, cunas
Protegit infantum, protegit & pueros.
Neu teneros artus pars poßit iniqua nocere,
Quem nobis reddit nigra Sabæa quidem.

De Medo.

Medus fraudatos uisu persanat inunctus

Restituitq; oculos, pectoris estq; salus,
Hicq; super cotem mulieris lacte solutus,
Enixis confert, nephreticosq; iuuat.

De Onice.

Collo suspensus onix, digitoue ligatus,
Insomnes lemures pellit, & iste lares.
Multiplicat lites & commouet undiq; rixas,
Marmoris ast recitant hunc genus esse quidam,

De Saphiro.

Atq; reperitur Lybicis permixtus harenis
Saphirus, fraudes qui superare ualet.
Qui lapis ut perhibent, educit carcere uinctos,
Pacatumq; deo reddit & iste lapis.
Hic corpus uegetat, conseruat & integra membra,
Anthracis morsus pernecat ipse quoq;.
Tollit & ex oculis sordes frontisq; dolores,
Et uitijs linguæ subuenit ille cito.

De Smaragdo.

Gryphibus erripiunt Arimaspi certe Smaragdum,
Quem tempestates pellere posse ferunt.
Hunc præscire uolunt aut diuinare futura,
Si castus fuerit qui modo portat eum.
Auget opes multum, dans persuasoria uerba,
Omnibus in causis, febribus addit opem.
Et sanare potest mira ratione caducos,
Collyrium est oculis turbidis atq; bonum.

De

De Selenite.

Nec Seleniten fas est omnino tacere,
Lunares motus qui retinere solet.
Crescit enim luna crescente, minorq́; minuta
Efficitur, phthysicos is lapis atque iuuat.

De Topazio.

Nominis eiusdem Topasion insula gignit,
Fertur sanguineum sistere posse uadum.
Feruentes etiam compescere dicitur undas,
Hunc Arabum gignit regio magna tibi.

De lapide Molari.

Virtutes lapidum multi scripsere molarem;
Te quis non credat, sed siluisse nephas?
Mentio nulla tui fit, te mala carmine iusto,
Cur priuant docti, commoda curq́; tua?
Scribit corallum Methodorus maximus author
Chrysolithum phrasi, Democritus cecinit.
Sardonicen, praßium, Zoroastes carmine multo
Dixit, at insignem nemo poeta molam
Qui fit? quum decus es lapidũ? quũ nobile pondus?
Quum sine te uitam ducere nemo potest?
Granum accipis, sed far reddis tua mira potestas,
Qua saciant matres pignora chara sua.
Nec Veneris sunt grata adeo, nec munera Bacchi,

Vt tua quæ prodit Dedala terra sinu.
Idaliæ puer en oculos præstringit & aufert,
Sed molitor cunctos cæcat amore tuo.
Nil ideo est uates quòd dant mendatia rebus,
Quum titulos poscunt præterijsse molæ.
Qua sine nulla quies sine qua nec ulla uoluptas
Perpetua est, præsens gaudia quæ tribuis?
Exornat digitos gemma, at tu fercula regum,
Namq; labore tuo fit mediante Ceres.
Non metuis fures nocturno tempore, uel quod
Est maius neruos, Phallaridisúe minas.
Te non corrodunt mures, tu singula radis,
Non tineas pascis, pascis & ipsa deos.
Sit sane gemmis uirtus, sint præmia magna,
Maiora ipse lapis cõmoda, crede, feres.
Decipit emptorẽ persæpe etenim, uel fallere gẽmas
Consueuit fuco, tu petra fraude cares.
Dignam igitur te laude molam, te laude molarem
Cur quis non credat preterijsse nephas?
Cætera, blandiri uidear ne forte, silebo,
Sit satis ad gemmas nam numerasse molam.

De Cote gemmarum principe.

Quas referam coti laudes? præconia quæ nam
Coticulæ adscribam quæ decus est lapidum?

Quæ

Quæ decus est lapidum, lapidis quæ nobile pōdus,
Cui par non uident secula nostra semel,
Omnes namque facit cotis reualescere puluis
Quos uexat dirus sonticus ecce dolor.
Post partum enixæ negat atq; tumescare mammas,
In puero testes turgidulosq; leuat.
Et resolutus aqua iuuat hos qui sanguinis ore
Guttas emittunt, Cos bonus ecce lapis.
Nam capitis fœdam fontis fundamine mixtus,
Curat alopetiam, spleneticasq; tabes.
Et tutum reddit lapis hic quemcunque gerentem,
Ne morsu lædat gens inimica canum.
Atque hic est reliquis gemmis certißimus index,
Quo uel discerni cum ratione queant.
Indicat & frictum qui splendida quæque metalla,
Vt poßit Mango tutus abesse dolo.
Quæ laudes igitur cotem, præconia quænam,
Coticulam deceant scribite Pierides.
Nam mihi deficiunt laudes & carmina desunt,
Quis lapidem scribam pro ratione satis.
Scindere qui ferrum facit, et documenta ministrat
Scindendi, quamuis scindat & ipse nihil.
Quis etenim mundet floccis tunicato popello
Vestes, si cotis non foret officium?
Quomodo uelq; suum tractet nouacula munus
Duræ si cotis sit modo nullus amor.

Martia

Martia quis denuo gestaret ferrea spicla
E medio positus si lapis iste foret?
Mensæ hæc disponit Cereris dia munera rupes,
Disponit uitulum dentibus atque bouem.
Findendis lignis parat ac in cote secures
Rusticus, & farctor cotis amore flagrat.
Summatum reliquas superat sic facile gemmas,
Corneolum Sagdam, Chrysolithum, lipparem
Corallum, Andromedam, Chrysoprason, Gagotremeum,
Hexecanthalitum, Ceraunneumúe Onicem.

DE API-

DE APIBVS, MELLE, CERA, ET ALIIS QVAE EX

istis conficiuntur, succincta admodum methodus, omnibus quidem Oeconomiæ studiosis ualde utilis, per Georgium Pictorium Villinganum doctorem medicum ex Aristotele, Alberto, Plinio, Varrone, Theophrasto, Columella, Palladio, Vuilhelmo de Conchis, Cardano, Agrippa, & alijs quibusuis optimis authoribus conscripta.

CVR APES ANIMALIA

dicantur insecta seu annulosa, uel rugosa, ex quibus constent, quid operis statim aggrediatur examen recenter uase exceptum, & an relicto aculeo diutius uiuant.

PES *Plinio insecta, propter incisuras, nominantur animalia, Aristoteli rugosa uel annulosa, quod corpora possideant rugis et annulis distincta. Has carere neruis, ossibus, carne, cartilagine, spinis, crustis & pinguedine nemini dubium est. Sed ex re creatas patet inter has medias, cum paucis admodum intestinis.* Neq; *est qui diffiteri queat, apes præcipuæ admirationis animalia, in humanos usus, maximosq; hominum*

Apes insecta animalia.

Animalia annulosa apes.

minum prouentus enata, incissuris quidem ut aere nutriantur, quas summa diligentia, ne obturentur obseruant, clausis enim statim exhalant, uelut cernere licet, si in oleum incidant ubi pori obstruūtur. Quatuor alis uolant ut in aluo suos ultionis gerant aculeos. Nam binis uolantibus, aculeos in ore, auiditatis gratia tenent. Exemplo muscæ sunt & culices, ultra Vergiliarum exortum in suis cauernulis latitant, ante fabas florescentes rarißime exeuntes ut operentur: si tamen inceperint, modo per cœlum liceat, otio illis nulla dies perit, primò fauos construentes non imitabiles, quos in domos cereos fingunt seu cellulas: hinc sobolem, & denuo mella: diutius uiuunt possesso aculeo, nam dempto confestim moriuntur, ob intestinorum defectum quæ simul exeunt.

Apibus oleū obest.

Apibus quatuor alæ.

Aculeo amisso apes pereunt.

Quis Apes propagare & mellis usum primus edocuerit, Cap. II.

Apes quis primo educare potuerit.

APes propagare Aristomachum quendā docuisse fama est, quem Plinius sic in hoc negotio studiosum fuisse scribit, ut omnibus posthabitis diesq; noctesq; totus in hoc fuerit, qui rite apes tractaret. Alij Thaßio cuidā inuentū attribuūt, quē pari diligētia in apes floruisse testātur, maximè tamē in agro, & procul ab urbe, unde uulgi scomate amplius nō Thaßium dixerint, sed Agrium, quem

de api-

de apibus propagandis sinuosum librum composuisse Plinius habet. Columella Himeti Atticæ montis incolis adscribit. Nam ibidem Erichthonium quendam fuisse docet, qui cultum earum rite & regulatum, ut aiunt, edocuerit. Sed mellis inuentum idem Plinius Aristæo Atheniensi offert. Diodorus Siculus sexto libro Bibliothecæ, Curetes Cretæ populos ostē disse habet. Macrobius Saturno inscribit. Quidam Thessalis: complures Mellisso antiquißimo Cretensium regi, & Naso Libero patri, sic dicens, Liber & inuenti premia mellis habet. Apes Erichthonij inuentum.

De Generatione apum. Cap. IIII.

APes nascuniur ex apib. inuicem coeuntibus, & gallinarum ritu cubantibus, Philosopho asserente, quæ fœtus quasi uermes albicantes quadragesimo quinto die excludũt, excepto rege qui statim alas profert. Primo partu una excludit quinq; proles, hinc pauciores, donec ad unā perueniat, quòd superfluitates quæ in eis sunt, temporis tractu diminuantur, cubando propensius murmurant, caloris faciēdi gratia. In fauorum marginib. nascuntur quandoq; grandiores apes, quas tubas à sono uocare solemus, & earum cauernulas cornua, quæ studiosis apum signum habentur, illud examen deploratæ habendum indolis, Quibus aggregantur item Apes quando excludant fœt. Tubæ. Cornua.

item per coitum, ſed degenerem, aliæ quoque grandiores corporis mole, ſimiles regibus, ſed ocioſæ, & ſine ultionis aculeo, propter ponderoſitatem, quas Kikenes uocant uulgo trienen. Quæ omnia Vuilhelmus de Conchis Romæ obſeruata docet, in alueis cuiuſdam conſularis, ex cornu pellucido factis. quidam citra naturæ legem apes quoque naſci perhibent, abſque coitu monſtroſas, potißimum ſi uitulus integer in terram ſepeliatur. Nam putrefactus zephiro ſpirante, apes reddit Marone teſte, non aliter quã Cornelius Agrippa in primo de occulta philoſophia, & Cardanus nono ſubtilitatũ, ex equo ueſpas putrefacto oriri ſcribũt, ex aſino fucos, ex mulis crabrones, ex capillo menſtruatæ mulieris ſerpẽtes, & ex cancris ablatis chelis ſcorpiones.

Kikenes

Apes citra naturæ leges.

De Apibus imperfectis, quas fucos dicimus. Cap. IIII.

SVnt fuci (liceat uerbis uti Plinianis) ſine aculeo imperfectæ apes, nouißimæq; à feßis. & iam emeritis inchoatæ, ſerotinus fœtus, quæ ſeruitia implent quaſi uerarum apum. nam perfectè illi imperant, primosq; in opera expellunt, tardantes ſine clementia puniunt. Hæc non in opere tantũ, ſed in fœtu quoque perfectas adiuuant, multum ad calorem adiuuante turba. Nam quo maior fuerit multitudo, eo maior quoque fit examinũ prouentus. Cum mella

Fucus quid.

mella ceperint maturescere abiguntur fuci, multæ singulos agressæ trucidant, nec id genus nisi Vere cernitur.

An trahant anhelitum apes, sanguinemque habeant. Cap. V.

INsecta non spirare quidam dicũt quod cordis flabello, hoc est, pulmone careãt, sic enim neminem spirare posse testantur. Sed Aristoteles per telam parietis id fieri poßibile contendit in animali, quòd etiam uesica careat, et uelut anhelitus rationem apibus adimit: sic & sanguinis commoda, quòd cordibus priuatæ sint, & iecinoribus, circa quæ tamen Plinius uult, quòd de natura nihil iudicandum sit incredibile. Nam ratũ haberi suadet, apibus inesse succum quendam uitalẽ, sanguinis loco, nõ aliter quod Sepiæ in mari attramentum, quod est succus per quẽ purpuram inficiunt tinctores. Insecta non spirant.

De magna in usus humanos apum utilitate. Cap. VI.

MAgnam cõsistere in apibus utilitatem si locum congruentem habeant, ac prudenter, solliciteq; tractentur, Plin. 11. lib. declarat, quando inter omnia insecta apes primas tenere monet, ut quæ solæ hominum causa, mella, dulcißimum, subtilißimum et saluberrimum succum contrahunt,

& in humanos usus, casulas cereas nulli artifici imi tabiles, ornate effingant. Accedet commodo, quod ex paucis in breui, si aeris non obsistat iniuria, multa emergant examina, quæ alia denuo, potissimũ si prima in Maio mense uel Iunio enata, à sese protrudũt, ut magnum prouentum faciant, id quod Varro per duos in Hispania probat satellites, qui saltem apum medio, non minus annuatim quàm dena milia talentorum receperint. Vbi tamen aduertendum est, sex annorum examina, rarißime alia à sese progignere, licet in cera lucrum præstent magnum.

Examina uetula raro ex[illegible]unt examina.

De apum magna solertia. Cap. VII.

Apes inter diu stationem habere rerum periti narrant, ad portas uelut castra locantes, ut tutæ intus quæ uolunt machinentur. Noctu quietem statuunt in matutinum usque, donec una excitet omnes gemino aut triplici bombo, tunc enim singulæ prouolãt. In tectis se continentes futuræ tempestatis præsagium sunt. Aere claro uel sereno existente, flores in rem suam pedibus domum portant, maximè adolescentiores, ubi aliæ aquam rostro aut totius corporis lanugine baiulant, senioribus intus, ut sua tractent, permanentibus, hoc est, ut ædificent, poliant, seu cibum disponant. Cessantium inertiam sedulo notant, quam morte puniunt. In uentorũ impetu euola-

Apes lapidib. se granant.

tu euolatæ resistendum se lapidibus grauant. Hespero incumbente in alueo minus ac minus strepunt, donec una circũuolet, quæ eodẽ quo eas excitauit bombo, ceu quietem capere imperans, moneat ut omnes conticescant. In aere conspersæ cymbalis & sonis sese recolligunt in examen: regem sequuntur quoquo uersum iter attentat, quẽ fessum subleuãt, minimeq; uolare potentem baiulant. Habẽt consilia priuatim & duces. Aristoteles cæteris animalibus apes mundiores esse docet, quòd uolando stercus à sese proijciant, ne quid fœtoris in casulis sentiãt, si mel deficiat fucos interimunt aut in exilium relegant.

De regis apum dominio. Cap. VIII.

NAtura suas leges nullis demandauit libris quos ediscant homines, sed moribus potissimùm inculcauit, uelut exemplo sunt apes, quarum regibus aculeos uindictæ instrumentũ prudenter admodum detraxit. Denotandum quosuis potestate triumphantes, ad nocendum, atque uindictam, tardiores esse debere. Quidam tamen regẽ habere aculeum non denegant, sed eo non uti arbitrantur: propterea Plinius in ambiguo habet an rex sit armatus, uel telo careat. Hunc certè uenerantur apes, colunt atque summo conatu huic obediunt. Non obedientes pœnitentiæ damno, se ipsas mulctant, ut amissi aculei damno statim

Rex sine aculeo est.

 moriantur.

Duplices reges.

moriantur. Aristoteles duorum modorum reges esse scribit, unum enim rubeum dicit, quem meliorẽ censet, & alterum nigrũ quẽ minoris esse fatetur, utcunque tamen cæteris apibus maiorem corpore, & diademate splendidiorem, sed breuioribus alis. Creatur rex, foras non procedens nisi migraturo examine. Cum processerit se quæq; proximam illi cupit esse, & in officio conspici gaudet, ubicunq; ille consedit, ibi cunctarum castra locantur. Circa eum satellites quidam habentur, qui aßidua authoritate ipsum obseruent. Si quis regi, Plinio scribente, dextram detruncet alam, non fugit examen. Pulchrum habent pro rege mori: Vnde rege mortuo propẽsius omnes lugent, & pro altero, ut quæ non sine rege esse possint, meditantur. Nullos cibos in interregno conuehunt, non procedunt, sed tristi planctu & murmure conglomerantur circa corpus mortui, ac ni alius suo crescat rex, fame moriuntur. Rex non laborat, sed cæteris euolantibus, in alueo circuit ad opera exhortanti similis.

Quis apum delectus sit. Cap. IX.

M. Varro optimas corpore paruas scribit, uarias & rotundas, quòd labore sint præstantes & mel subtile faciant, atq; laboris sint patientiores, suaq; in montanis colligãt, quũ deteriores ex floribus saltem hortulanis cõgregent, oblongæ

oblongæ ſunt ueſparum ritu. In Ponto albas optimas eſſe uolũt, quòd in mẽſe bis mellificent. Vuilhelmus de Conchis circa Thermodoontẽ optimas in terris habitare docet, quod hæ triplici cerarum ordine nidificent, & copioſe mel effundant. Varro præfatus, ſanas tantum habendas cenſet, quæ frequentes ſint in examine, nitidæ ſint, opus ſuum æquale faciant, & leue: non piloſæ, non horridæ, ſeu puluerulentæ, quas nõ horrida diſturbet macies, & ex quarum cauernulis nõ ſubinde mortuæ efferãtur. Nam omnes iſtas malas cenſet & inutiles. Palladius optimas à uaſis pleno ſeu uacuo iudicat, ſi enim plena aluearia habeant, eas commendat, ſi minus plena, non laudat. Et has item laudat qui murmuris magnitudine excellunt, ſeu magna examinis frequẽtia abundant, nõ à longinquis partibus ad nos ſunt portatæ, dum terreri eas nouitate aeris cõſentaneũ habeatur.

In Ponto apes albæ.

Apes quæ in columes.

In quem locum apes collocandæ. Cap. VII.

ARiſtoteles hyemis tempore in loco calido, & æſtatis ardore, frigido apes collocandas docet. Palladius Rutilius Taurus in primo de re ruſtica, locum ſelectiorem arbitratur, qui in horto ſit non multũ ab ædib. dominicis elongato, qui neq; uentos neq; furum, pecudũq; admittat acceſſus. Qui arbores uerſus ſeptentrionem conſitas foueat, & ri

uulos limpidiores. M. Varro ad uxorem Fundanam secundo libro, sedem earum quoque iuxta uillam dominicã esse oportere testatur, si imaginum nullã referat resonantiam, hoc est, si propter siluas uicinas echo clamantibus non respondeat, quod ualde odiosum habẽt. Maro frondẽtes arbores ante hospitia earum plãtandas monet: uelut amygdalus est, persicus, pirus, hedera, quercus, & tilia, in quib. nulla respõdet amaritudo floris. Et herbas, ut origanũ est, thymus, serpillũ saturegia, amaracus, thus, crocus, apiastrum, rosæ, liliũ, cythisum, faba, eruiliũ, papauer, casia, mellilotũ, mellissophilon, sinapi, keerini flores. Flores papaueris, cicerũ, boraginis, et buglossæ. Arborem buxũ, lentiscũ, & cornum, abhorrẽt, earum siquidem floribus gustatis, cõfestim pereunt. Oliuæ florẽ apes nõ tãgere, scribit Plin. 21. libro, ideoq; huius arborẽ in hortis non esse plantandũ ait, qui 11. libro sua propria scripta refutat, inquiens ex oliuæ prouentu plurima nasci examina. Ex propinquo aquas maximè stantes habẽdas idẽ Maro docet, quibus lapillos inijciendos censet, ut istis uelut pontibus crebris uti, & alas ad æstiuum solem pandere queant, has tamen aquas nõ profundas esse uolũt, ut eis commode fruantur. Apodia earum trinis pedibus elongata sint à terra, & scite leuigata, ne lacertæ, & mures aluearia subintrent, & damno sint.

Plinius sibi contrarius.

Quas res maximè fugiant apes, seu odio habeant. Cap. XI.

Apibus ingrata est Echo, Plinio scribēte, propter resultantem sonum qui pauidas alterno pulsat ictu, & nebula quoque: item araneus si telum suspendat, ac ignauus Papilio quem Plinius inhonoratum nominat, bifariam pestifer. quippe quum ceras rodit, & excrementa relinquit, teredinum productiua, Oleo, sicut omnia insecta exanimātur apes, & fœtido odore: quod clarißime patet, in hac specie Arthemisiæ quam matricanā uocant, eam namq; maximè fugiunt quòd exotici fœtoris sit. Crabrones eiusdem naturæ insecta, sed degenerātia, quæ muliones uocantur, ualde timent, nam illis pabulum sunt: hyrundines item, passeres, meropes, ciconias, ac omnes ueprium aues. Ranas quoq; non saltem palustres aut quæ stagna riuosq; obsident, sed & rubetas quoq;, quæ apibus multum insidiantur, & oues, dum ex lana sese non facile explicare poßunt. Et si quis apibus in propinquo cancros concoquat, ex odore inde percepto statim moriuntur.

Quibus signis apes cognoscātur ægrotare, & qualiter illis mederi queamus. Cap. XII.

Apes esse ægrotās illud potißimū argumento est, si in examine negligētes uolitēt, si colorē non habeāt natiuū, sed peregrinū quendam,

si eas horrida disturbet macies, si puluerulentæ sint & pilosæ, atq; ex earum casulis subinde mortuæ efferantur apes. Hisce ergo signis præceptis statim illis suppetias dare consentaneum arbitrantur, ne sero medicina paretur: & offerenda iudicat Palladius mala granati cum uino austero, grana cõtusa, seu mel cum gallis aut rosis, in unum contritis, aut sorba cum melle permixta, ni quis malit suffumigium habere ex stercore bubulo sicco: qui suffitus illis maxime gratus est. Tamen si propter teredines, ex papilionib. ægrotent, optimũ cẽset Rutilius ut uasculũ æneum cum accenso lumine in alueare ponamus, ut sic papilionib. aduolãtibus alas cõburat & decidãt.

Qualis apũ custos esse debeat. Cap. XIII.

APes quia fœtida multũ abhorrẽt, earum custodi sedulo fugiẽda monet Palladius male olentia, quẽ etiã castum esse cupit, & ab omni immũditia liberum, inter eas non anxie anhelantem, non sudantẽ, neq; blasphemũ, aut talem qui inter eas non importunus ad se uolantes propellat, aut mordicus se defendere conetur, sed qui uelut inter familiares aut pueros suos blandulus hasce affari, & mitiore modo tractare, didicerit. Qui semper aluearia in futurum usum parata ad manus habeat, quibus rudis examinum statim excipiatur iuuentus, quæ nisi conseruetur, à sole contacta aufugit, qualiter tamen paranda sint caput 16 ostendit. Qui item

fucos

fucos, si plus æquo abundent, ex casulis propellere nouerit, quod hoc modo rectè fiet, si alas fuco detraxerit quem in alueare reponat. Nam sic apes fucos detruncant, & denuo expellunt. Fuci quomodo expellendi.

Quando exitura sint Examina, & ne auolent, cautelæ. Cap. XIIII.

EXamina mense Iunio Palladius secundo libro potißimùm euolare scribit. Ast nos in Maio frequenter id contigisse quoq; notauimus, maximè si proles aluearia habuissent incolumes & multas. Euolaturas autem duobus cognoscimus signis, quorum primum est, quòd diebus præcedentibus tempore fermè occiduo, copiosè ante foramẽ, uelut uuæ, aliæ ex alijs conglobatæ pendent. Alterum quòd cum iam euolaturæ sunt, militum castra mouentium instar consonant uehementer. Et quum iam quædam euolarunt, hæ alias præstolantur, donec integrum sit examen aut perfectum. Quod ne auolet, Plinius undecimo Naturalis historiæ alueos mellisophillo herba perungẽdos monet. Est autem Mellisophillon herba, quam nos melissam dicimus, praßij instar folia habens, & citri odorẽ, thyrso quadrato. Alij pulueris exigui iactu examen item requiescere, ac sedere fatentur, si iactus in altum contingat, & apibus superior eueniat. Quidam eas non euolare credunt si stercus primogeniti uituli, oribus uasculorum allinamus,

namus. Plinius alueos uite alba cingendos putat lib. 30. cap. 14.

De apibus iam in examine quietandis & denuo excipiendis. Cap. XV.

CVM iam in aere tumultuantur apes, puluere terreo super eas in altũ iacto, tinnitu, uel æris seu lebetis attonitas reddimus, ut citius ex propinquo sedeant, quæ si arboris ramum, aut surculum occupauerint, acutißimo ferro leniter incidatur atq; in terram ponatur, & alueolo in hoc parato integatur. Nam sic citra dubiũ uniuersim alueoli summum ascendent. Euenit tamen sępiuscule ut non ramo, sed trunco globatim inhæreant, qui nisi maximo impetu incidendus foret: unde uel manu, seu uentilabro, examen restringendum est, ut in alueare incidat. Si arboris attigerint cacumen se suspendentes, alueare uel pertica, uel furcula, in altum durius ad locum eleuetur ut eas excipiat, quod statim inuersum ponatur in terram, ubi non exceptæ quoq;, si rex sinum aluearis occuparit, intrabunt, si minus, nulla manebit, statim priorem sedem occupantes, quæ tum aqua irriganda & uiridis urticis integenda. Quæ si nihil contulerint, lino accenso fumus negotiũ perficit. Si item cauum arboris subintrent, foramini quo ianuæ loco utuntur, aluear adponatur, et infra ad caui radicem aliud foramen terebello fiat, ut ex sulphure fumum intromittamus, qui eas in aluear iuxta positum compellat,

pellat, fumo enim nihil in hac re præsentius est. Matricaria quoq; quam genuino odio abhorrent eas de loco ad locum fugat. Matricaria apes fugat.

Quæ optima aluearia.
Cap. XVII.

SCribit Palladius optima esse aluearia, quæ ex suberis sint cortice formata, uel quòd frigoris, uel quòd caloris non admittant excessum. Hinc, ea quæ ex ferulis nectuntur, aut ex uitis nigræ surculis, seu ex salicinis uiminibus extra fimo bubulo illitis, uel ex trunco arboris cauato. Quidam tabulata singulis præferunt, si quadrata sint, & anterius depressa. Fictilia minime probantur, quòd hyeme plusquam par sit algeant, æstate nimium æstuent, pro magno examine, magna, pro paruo parua: alta uno pede cum dimidio, uel duobus: lata circa duos semisses, aut parum latiora foraminibus bifariam angustioribus, primò quòd sic uel lacertæ, seu mures minoris incommodi esse queant: uel quòd apes melius in obscuris aut tenebricosis laborare rerum experti testentur.

Qualiter aluearia paranda.
Cap. XVIII.

CVstos apũ alueos à sordib. repurgatos habeat qui rimati si fuerint fimo bubulo, seu luto, uel argilla per biduum aut triduũ ante nouiluniũ ne papiliones crescãt obturẽtur. Trãstra habeãt duo

quæ uino intus irrorentur odorifero, aut surculis cõfricentur fœniculi uiridibus, aut alijs herbis odoriferis, seu pauco melle, & piri folijs, aut thymo, uel herba mellisophila. Quidam lactis supernatante inungunt pinguedine, aut hydromellite, ut citius immorentur.

Quomodo Apes melle deficiente, cibari debeant. Cap. XIX.

ET quia tempestas aeris quandoq; apes in aluceolis manere cogit, ne solo mellis usu frui liceat, citiusq; Vergiliarũ exortum præstolari queant, citra magnos sumptus hoc modo cibari debent. Decoquatur ficuum circiter decem numero, in aquæ fontis sex congijs, & ponatur decoctum in aluearis sinum, transtris aliquot ex ligneolis, quasi pontibus, ut sedeant additis. Aut lana præsto sit carminata, pura, & ex mulsa uuida, cui sugentes insideant, ut cibentur, uel uuas passas in sapa maceratas adponimus, aut mellis modicum, cum auenæ granulis, ne alas lambendo tingant. Quidam æstate nimium sicca, & flores tollente, nudas gallinarum apibus carnes, ut succum inde, quo nutriantur sorbeant, frustillatim incisas offerunt, & alij pullos assatos.

Qualiter mortuas uitæ restituimus. Cap. XX.

QVum subito per imbrem in pastu sunt apes oppressæ, aut frigore subito, quod raro fit

ut

ut decipiantur, guttis offensæ iacent prostratæ, tunc colligimus eas in uas aliquod, atq; integimus cinere calido, plusquam tepido, manibus semotis, ac denuo soli iuxta domicilia sua exponimus, & reuiuiscunt ac suos alueos ingrediuntur.

De bello quod Apes quandoq; inter se habent. Cap. XXI.

ALiquando exeunt ad pugnam apes, & inuicem dimicāt uolatu, potißimùm si aluear duos cōtineat reges, sicut pulchrè notatur quū conglobatæ duas barbas dependentes referunt. Tunc igitur sonus tubarum instar inter eas auditur uolantes, præcipitesq; cadere notantur grandine densiores, uidenturq; reges per medias acies animosi hinc inde, uelut armati milites solent, fulgentibus alis & rostris cominus et eminus certare. Fit autem utcunq; bellum anceps dum neuter uictor alteri credit, tamē exigui pulueris iactu, magnus hic animorum requiescit motus.

Qualiter Apes amissæ iterum inueniantur. Cap. XXII.

SI casus dederit ut apes auolarint, Palladius inuestigandi modos pulchre ostendit. Rubricā enim liquidam ad manus habendam docet, uel aliud quid tingens, qua maximè in Aprili ad limpidū fontem sedentes, apum bibendum aduolantium, festucæ medio, seu pinnulæ, tingamus dorsa, atque sic obser-

uantes an citius sic tinctæ auolantes redeant, uel an tardius iterum compateant. Si enim citius, in uicino eas habere apodia depræhendimus, si tardius in longinquo. Ad proxima facile perducimur, ad longinqua hunc modum idem ostendit Palladius, Cannæ unum internodium cum suis recides articulis, & latere aperies, ubi mel exiguum immittes, & iuxta fontem pones. Cum ad id peruenerint apes, atq; ingressæ fuerint, foramen composito claudes pollice, atque unam tantum paciaris exire, cuius fugam insequere, nam partem ostendet hospitij, cum eam ceperis amplius non uidere, cõtinuo alteram emittes, cuius item sequeris uolatum, ut quoq; partem ostendat. Et sic omnes subinde dimissæ, te ad locum usq; perducent hospitij.

Ne apes quempiam pungant.
Cap. XXIII.

PLinius uigesimo libro, asparago trito cum oleo perunctum ab apibus pungi negat: & libro 28. percussum aliquando à scorpione, amplius non posse lædi ab apibus firmiter asserit, sed læso rutæ succum cum uino propinandum docet, atq; folia puncturæ emplastranda censet. Vigesimo primo libro idem scribit, apibus cuspides naturam dedisse uenenatas, aduersus quas succo maluæ, seu foliorum hederæ perungi optimum arbitratur. Et 23. uinum esse remedio tenet, aut decoctum ex folijs lauri bibitum.

Vigesimo

Vigesimo quarto libro guttam propolis ex aqua bezoar dicit. Auicenna 2. canone decoctum altheæ cum aceto, seu uino apis puncturæ salutare existimat leniendo. Qui & quarto canone apes habere dispositiones uespæ proximas ait, nisi quòd aculeum dimittant, unde & ad apum puncturas uesparum citamur cura.

Quando & quomodo aluearia sint castranda. Cap. XXIIII.

ALuearia non castranda Palladius Rutilius 8. lib. docet, nisi consideratione facta, an matura sint in ueri mellis prouentum, quod fermè, ut ipse docet, in mense Iunio usu uenit seu ut alij uolunt in fine Augusti, usq; ad mediũ Septembris, Sunt autem certa signa per quæ maturitatem depræhendimus, uelut ea sunt: aluearia cernuntur plena, fucos à sedibus arcẽt, apum sonus est subtilis: Intus, Varrone scribente, conglomeratæ hærent. Et fauorũ foramina quasi membranulis sunt obducta. Modus aũt castrandi talis habetur. Claudatur foramen aluei cum herba ne apes exire queant, & de subtus cum panno molli, uel palea fiat exiguus fumus, qui in superiora aluei compellat apes, ne grassentur. Varro ex Galbano fumum laudat, aut ex fimo bubulo per uas angustioris orthicij. Hinc plicato alueo, cũ subtili cultello recuruo, qui subinde in aqua madefiat, ne cera inhæreat, incidantur faui, demanturq; pro apum iusta tollerantia.

rantia. Quemadmodum enim mellis excedens copia ignauiam infert apibus: sic multum exquisita mellis depopulatio, earum solertiam hebetat & ignauas reddit.

Quid mel sit & qualiter ab alueolis ad usum præparetur. Cap. XXV.

Mel quid. Siquidem à fauis primò mel colligimus, hinc ceram luminis pabulũ: primò quid mel sit & qualiter ab alueolis desumptum ad usum præparetur scribemus. Isidorus igitur mel de rore esse quid liquidi, & quandoq; in harundinum folijs inueniri testatur. Cui fermè Publius Maro his uerbis subscribit: Hactenus aerei mellis cœlestia dona. Alij in India & Arabia salis instar ex arborum folijs colligi docent. Quidam addubitant an sit cœli sudor, aut syderum quædam saliua, uel purgantis se aeris succus. Quicquid tamen est, succus est dulcißimus, subtilißimus, ac Plinio teste, saluberrimus, qui iam primum collectus, uelut aqua limpida est, statim feruescens, ac se purgans ut mustum solet, & denuo uicesimo die in mel ueræ spißitudinis euadens, multum repetibile tempo ribus Lucanis, post Vergiliarum exortum, Syrio flagrante signo. Mel autẽ hoc modo colligitur, In mense Septembri uel Octobri accipiantur aluearia, quæ annos habent, ac æstate præterita examina non dederint, quæ supra fumum, aut ex lino, uel ex palea, seu citrino sulphure factum, breue tempus collocentur,

tur, ut ab imo in ſummum aluearis aſcendant apes. Hinc tranſtra quæ in alueolis ſunt extrahantur, & faui multum conquaſſentur, ut apes uel moriantur, uel auolent, ponaturq; ſic totum aluearis extractum chaos, in aſſerem mundum, ex una parte decliuum: ubi hoc quod ſua ſponte defluet, mel crudum dicetur uel acoeton, alio mellis liquore clarius, & melius. Pòſt reliquum in ahenum reponatur, ad ignem ſatis lentum, ut caleſiat, abſq; feruore, ſemper tenendo manum in uaſe, ad mouendum de loco ad locum ceram cum melle. Ac ubi calor modicum pungere ceperit manus, ſimul colatorio imponatur tota maſſa, & torculari in hoc parato, portis fiat expreßio: qua facta id quod in colatorio remanſerit, aqua lauetur fontali, ut mulſum extrahatur, ut una opera & mel fiat & mulſum. De quo ſingularis quoq; fiet mentio. Mel crudum.

Quod mel optimum habeatur, Cap. XXVIII.

Regiones quædam mellis bonitate tument faſtuoſa, uelut Attica Græciæ, quæ ob mellis præſtantiam toto orbe celebris habetur. Hybla quoq; & Hymetus eiuſdem regionis montes, qui epitheta melli reddunt ut hymetum & hybleum mel uocetur. Creta, Cyprus & Affrica, ut bonitate non ſunt ſpectabiles, ſic mellis redundante commendantur copia. Commendantur item mella nouitate, ut uina uetuſtate, Vernalia, deinde Aeſtiualia, potißimùm

si uasis imum occupant, & pondere præstant. Mella ex amaris herbis collecta ingrata habentur, uelut in Ponto colliguntur, ubi ex absinthij folijs apes mellificant. Alba nigris meliora censentur, sed optima quæ pellucida sunt, aurei coloris, saporis gratissimi, glutinosa & minimè concrescentia. Statim abrumpi mel fundendo, & resilire guttas, utilitatis indicium Plinius habet.

De melle ueneno so, & Cretico melle. Cap. XXVII.

TAntum refert quale sit pabulum quo apes uiuunt, ut mella quoque uenenata pariat, si malum sit aut uenenosum. Heracleæ enim in Ponto quibusdam annis perniciosissima euadunt, maximè herba quadam efflorescente alba quæ iumentorum uexatio est, & Aegelothron ab incolis nominatur. His autem signis mel uenenosum esse deprehenditur: Omnino non densatur, color magis est rutilus, odorem habet alienum, sternutamenta protinus mouentem, & innoxio ponderosius est. Et qui hinc gustant abijciunt se humi, refrigerationem quærentes, & sudore diffluunt, ubi statim aliqua in tantis insidijs repræsentanda sunt: uelut mulsum uetus est è melle optimo, & ruta, uel salsamenta crebrius propinata. Item aliud uenenosi mellis genus in Ponti sinu uiget, quod ab insania quam gignit Neonomenon uocant: id existimatur contrahi flore Rhododendri

quo

quo scatent siluæ. In Creta miraculum mellis produci ait Plinius. Nam in Carina eius regionis monte, nasci mel docet, quod muscæ non attingant, & singulare credatur ad cuiusuis medicamenti compositionem.

De mellis præstantia miraculosa. Cap. XXVIII.

Condimus medicinas quas diutius seruare statuimus melle, mel siquidem à putredine quicquid fuerit tutißimè sua uiscositate præseruat. Vnde ueteres mortuorum corpora, quæ illæsa seruasse per annos nolebant, melle illita sarcophagis dedisse nouimus. Id quod Papinius non indoctus Poëta de Alexandro mortuo his uersibus libro tertiò ostendit:

> Dux ad Aemathios manes ubi belliger urbis
> Conditor, Hyblæo perfusus nectare durat.

Hoc item Plinius habet suæ historiæ uigesimo secundo libro, capite uigesimo quarto: Qui & alibi, Claudio Cæsari in melle Hyppocentaurum ex Aegyptò in hunc finem allatum scribit. Abanæus quoq; uiuos mellis usu putrefactionis quæ morborum minera existit exortes esse posse, testatur: quando Cyrnios, qui Corsicã inhabitãt, ideo Macrobios siue Polychronios hoc est lõgæuos esse testatur, quòd mellis cibo qui frequẽs apud eos est, utũtur aßiduè. Quidã Democritũ quẽ melle oblectatũ aiũt, sola mellis anaphora, id est

euaporatione, in annũ centeſimũ nonũ Fati diſtuliſſe diem ſcribunt. Ariſtoxenus Pythagoræ menſam pane ſaltem & melle conſtitiſſe dicit, & tamen in nonageſimum annum Heraclidæ, Serapionis filio ſcribente, duraſſe conſtat. Mel quoq; inter acrepala numerari compertum eſt, hoc eſt, inter medicinas ebrietatem diſcutientes. Vnde nimirum eſt quòd medicinæ ſcientiæ periti, quando nimio plus uinolentia quempiam, uel uſq; ad Plutonis cancellos grauatũ ſenſerint, primo quidem uomitu alleuiari iubent. Et mox aduerſus euaporantis fumi, ex uini reliquijs uim, panem melle illitum uorandum offerunt, uelut repercuſſo malo, craſſanti ſic remedeatur.

Mel inter acrepala.

Quis uſus mellis in medicinis, Cap. XXIX.

EST *mellis uis & natura, exterere, & aperire, & humores in ſummum proritare, Ideoq; ſordidis ulceribus utiliter infunditur, decoctum & impoſitum, ſolutas à continuitate ſua carnes, & biantes glutinat. Sanantur inde impetigenes inunctæ cum liquido alumine, & pedum claui. Contra incertos aurium ſonitus, & dolores cum trito foßili ſale, tepidum inſtillatur, pediculos & lendes inunctũ necat. Apelles, ſed non ex circumciſione, in integrum reſtituit, melle emollitis præpucijs præſertim à balneo triginta diebus: purgat quæ claritati oculorum officiunt: medetur & faucium uicijs, & tonſilis, &*

anginis,

anginis, in quem usum gargarisatur & os colluitur. Vrinam cit, tußi & serpentum morsibus ualet. Prodest & his qui ex papauere optum hauserunt, contra quod malum tamē rosatea calidum sumitur. Quin etiam contra fungorum maleficia, et rabidi canis morsus bibendum, aut eclegmate delingendum datur. Crudum tamen omne mel inflat, aluum et tussim proritat, ob quam causam despumato uti oportet. Mel percoctum ualentis quidem ac maximè in nutriendo potestatis est, sed aluū leuiusculè, minusq; potenter deijcit. Per se, aut cum alijs mixtum, ad pthisim ualet, & omnia pulmonis uitia sanat. Peripneumoniacis datur, & pleuriticis. Et mel in quo apes mortuæ sunt, melli uenenato medetur. In uino potū mel uiciorum remedium est, quæ gignuntur ex cibo piscium. Gelidis ac humidis temperaturis magis expedit, calidis alienum est, eo quòd in bilem citißimè conuertitur. Galen. scribente lib. 4. simp. med. dist. 3. capite 5. Mel inflat. Phlegmat. cōtinet mel.

De potu ex melle quem aquam mulsam uocant. Cap. XXX.

EX pollionis Romuli ad Augustum responso, mulsum ex melle, potum salubrem esse uigorandis corporibus depræhendimus. Interrogante enim Augusto per quid in tot annos suam uitæ periodum corpore semper uigoroso existente produxisset. Respondit, Intus mulso, foris oleo. Est autem

mulſum ex aqua & melle potus, quem Græci μελίκρατον dicunt, & quidam hydromel: ſicut potum ex mero & melle Oenomel uocamus. Mulſum uel aqua mulſa, anhelitus ſiue ſpiritus tranſitum lenit, uĕtrem emollit, atq; tuſsientibus ualet. Longa uetuſtate tranſit in uinum, ſtomacho conuenientiſsimum, ſed neruis contrarium, appetitum amiſſum reuocat, & contra hioſciami hauſtum cum lacte aſinino bezoar eſt. Hic autem potus, Aegineta ſcribente, ſic conficitur: Octuplum aquæ melli miſcetur, & quo ad nihil amplius ſpumæ eijciat, decoquitur. Sed, eodem Paulo dicente, bilioſos nihil ferè adiuuat, quoniam in ipſis facile in bilim conuertitur.

Mulſum. Hydromel. Oenomel.

De aqua mellis per deſtillationem collecta. Cap. XXXI.

Aqua mellis prima per deſtillationem facta quaſi nullius emolumenti abijcitur, & ſecunda cuius color aureus eſt, atq; ſub finem ruſa colligitur mulieribus commoda eſt, ut inde harum capilli flaueſcentes madefacti, præſertim in ſole molleſcant, uel ut capillorum defluia emendet, atq; oculis tumidis aut lippientibus remedio ſit, quorum etiam aquoſas diſcidit caligines, annulos ulceroſos ſanando, ſeu ut locos ægrè ambuſtos, abſq; cicatrice in priſtinum reducat habitum. Tertia quæ rufa eſt, pus expurgat, & ſaniem in putridis ulceribus ſi ea lauentur, aut imponantur madida inde linthea, quæ et car

Aqua mellis ad quæ.

Aqua tertia.

nem

nem aliàs minime nascituram producit. Sed quia inter destillandum mel inflari & exundare solet, quum calefactum est, hoc cauetur: cum destillatio fit in rosario communi, superimposita patella ligneo cribro cum setis equinis, ita ut mel attingat, sed destillaturus in cucurbita uitrea, puram & bene lotam harenam admiscebis, & ignem lentum facies.

De Oenomelite, hoc est, uino ex melle condito. Cap. XXXII.

Oenomelitis.

OEnomelitin quod est uinum cum melle conditum, Aegineta non solum pro sanitate tuenda, sed etiam ad conflictus morborum abigendum, saluberrimum esse potum docet, ut qui uigorem cùm corporis, tum animi, per longam annorum seriem trahat. Et Nephritin senilem, maximè cum affectione quam ποδάγραν uocant, si petroselinon admisceas abigat. Primas tamen bonitatis Oenomelis habet, si ex uetere, & austero uino, probatißimoq; melle confectum fuerit, minus enim inflat. Nocet à cibo sumptum, præassumptum appetentiam recreat. Conficitur autem Oenomelitis Dioscoride quinto libro scribente, duobus uini cadis & uno mellis permixto. Quidam tamen ut celerius ad usum absoluant, mel cum uino decoquunt, sicq; in uasa alia diffundunt.

Modus faciendi Oenomelitin.

Modus faciendi ceram ex fauis. Cap. XXXV.

A Fauis melle extracto, faui cū aquæ iusta mensura in ahenum ponantur ad lentum ignem, donec quicquid est bene calefiat, & diffluat, semper cum ligno studiosè agitando, ne in ahenum propter flammam cera concrescat, & ustulata compareat: pòst in sacculum fundatur totum ciliceum, craßioris fili, & torcularis medio in situlam in hoc paratam exprimatur, duobus uel tribus aquæ feruentis lebetibus superfusis, ut ceræ fecibus nihil inhæreat, & sic ceram uidebis mundam. Tamen si penitus orbicularem, & mundiorem habere statueris, iterū dissoluatur, & dissoluta uasi mundo infundatur, atq; ex aqua lota ad solem ponatur, nam sic ualde diu colorata manebit.

Quæ cera probatissima sit. Cap. XXXVI.

CEra luminis pabulum ad innumeros hominum usus ualens, ea habetur probatißima, quæ recens & mediocriter rufa est, leniter pinguis & odorata, cum mellis halitu aliquo, & pura. Nationibus probatur Pontica, & Cretica: post has Corsica, quæ ex Buxo fit, & aliquid medicaminis in se habere creditur.

De

De Ceræ præcio in medicinis. Cap. XXXVII.

CEra eſt media inter res calefacientes,& infrigidantes,exiccantes & humectantes,Galeno ſcribente libro ſeptimo ſimpl.cap. 22. Quæ aſperitati confert pectoris, quando illi imponitur cum oleo uiolaceo,& mollificat neruos, & ulcera maturat & reſoluit.Cera piſi inſtar ſumpta lac coagulatum in mammis diſſoluit. Milij magnitudine decem grana ceræ hauſta, non patiuntur lac coagulari in ſtomacho.Si inguẽ tumeat, albam ceram in pube fixiſſe remedio eſt.Et eſt cera malagmatum baſis, & ceratorum, emplaſtrorum,ac collyriorum fundamentum.

De Propoli, Cap. XXXVIII.

PRopolis eligenda quæ flauo colore odorata, ſtyraci ſimilis, in aridiſſimo mollis, nec ſecus quam maſtiche,in longum tamẽ trahitur,ductilis.Eligimus autem eam quia incalefaciendo & extrahẽdo maxima eſt.Surculos enim corpori infixos extrahit,ſuffitu antiquis tuſsibus opitulatur, & impoſita impetigenes emendat.Eſt autem propolis fauorum ſtabilamentum,quo omnes frigoris aut iniuriæ aditus obſtruuntur,odore etiam uſque adeò graui,ut quidam pro Galbano utantur. M. Varro ſuburbanum uocat,quòd hanc ad foramen introitus apes faciant.

De Cera albificanda Cap. XXXVII.

DEalbatur cera hoc modo. Eligitur in eo genere quæ cādidior & purior fuerit, derasaq; in ramenta in nouū conijcitur fictile, mox superinfusa maris aqua quæ satis sit, modico super infuso nitro, coquitur. Cū bis aut ter inferbuerit, amoto ab igne fictili, eximito, derasisq; si quæ inerūt sordes noua ex mari adfusa aqua, iterū coquito. Cūq; iterum ut præmonstratum est cera inferbuerit. Fictili ab igne remoto, sumptoq; noui alicuius fictilis fundo, frigida aqua madentem sensim in ceram demittito, paululū demergēs, & quatenus ceram contingit summam, ut tenuißima sequatur cera, & celerius per se geletur. Sublato mox fundo illo primum auferto orbiculum, & iterum aqua madentem fundum in ceram dimittito, eademq; omnia facito donec omnem detraxeris ceram, funiculo deinde traiectos orbiculos illos, ne alter alterum tangat per interualla suspendito, inter diu quidem in sole, aqua eos irrorans, nocte autem in luna donec cera albescat. Quod si aliquis ceram uelit candidiorem, omnia pariter agat, sed sæpius decoquat. Quidam pro salsa ex mari aqua, in acerrima muria eodem quo præmonstratū est modo bis terúe coquunt. Hæc Dioscorides habet lib. 2. de re medica cap. 75. Seruitor uiam non sic anfractuosam, ut ceram dealbemus ostendit, sed multo faciliorem, quam fermè bifariam Paulus Iuardus in

suo

ſuo aromatario tradit, qui ibidē & ceræ rubræ mentionem habet, uelut ſequens caput oſtendet.

Quomodo Ceram faciamus rubeam. Cap. XXXVIII

VT ceram in rubeum tingas, eiuſdem libram recipe unam, therebinthinæ pellucidæ uncias tres, ſi æſtas ſit. Si hyems, uncias quatuor, ea ſimul ad lentum ignem diſſolue, & ſtatim iterum remoue ad infrigidandum parumper, pòſt immiſce cinabrij in marmore bene fricati, & olei ſaporoſi cuiuſuis unciam unam, ſubinde omnia ſimul agitando, bene miſce. Quidā Cinabrij loco minium recipiunt, quod parū commendatur, niſi doſis in triplo accedat. Sic item ceram facimus uiridem, ſi uice cinabrij æris recipimus uiridis triti, eā doſim quam diximus.

Candido Lectori Georgius Pictorius S. D.

SIc habes optimorum authorum flores, candide Lector, per me apum inſtar undiq; comportatos. Tuum erit, ſemota animi caligine hos in noſtri hortuli caſula, ubi copiam apum habemus corraſos læta fronte accipere. Vale Lector amice fœliciter.

RERVM

RERVM FERME OMNIVM QVAE IN NOSTRA Pantopoleα prostant,

INDEX.

A

AEtas caprarum 17
Aetas porci 18
Abrenes piscis 84
Absinthus 78
Absynthium 45
Abrotanus 49
Accipenser 37
Accipitris decoctum ad matricem 25
Achates uisum corrigit 77
Adamas 76
Alauda uentrem stringit decoctum 31
Alcuzet pennæ tollunt den Krampff 24
Aliasa 81
Allium 54
Aluearia quæ optima 107
Aluearia qualiter paranda 107
Aluearia quãdo & qũo sint castranda 111
Amethistus læthargum pellit 77
Amphisebena serpens 41
Anas 26
Andromedonta 79
Anguilla 37
Anisi semen 56

Anser

Anſer palmipes 26
Anſeris pinguedo tumorem curat 26
Apes amiſſæ qualiter iterũ inueniãtur 109
In ponto apes albæ 101
Apes an trahant anhelitum 97
Apes citra naturæ legem naſcuntur 96
Apes cur tubæ dicantur 95
Apes Erichtonij inuentum 95
Apes imperfectæ 96
Apes in quem locum collocandæ 101
Apes inſecta animalia 93
Apes melle deficiente quando cibari debeant 108
Apes mortuæ qualiter uitæ reſtituantur fol. 108
Apes ne quempiam pungant 110
Apes lapidibus ſe grauant 98
Apes quando excludant 95
Apes quas res maxime fugiant 103
Apes quæ incolumes 101
Apes quibus ſignis ægrotare cognoſcantur 103
Apes quis primo educare potuerit 94
An apes ſanguinem habeant 97
Apes unde tubæ dicantur 95
Apum cornua 95
Apum cuſtos qualis eſſe debeat 104
Apum delectus quis ſit 99
Apum generatio 95

Apum magna ſolertia 98
Apum pugna 109
Apum pugna quo medio ſedari poſsit 111
Apum rex ſine aculeo 99
Apum reges duplices 99
Apum regis dominium 99
Apum utilitas magna 97
Apibus oleum obeſt 94
Apibus quatuor alæ 94
De apibus quietandis & denuo excipiendis 106
Apibus quando mederi queamus 103
Appium tumorem pellit 48
Appium uictoris planta 48
Appium unde dictum 48
Apri cerebrum contra uenena 8
Apri fel contra ſtrumas 8
Apri fimus ad quid 8
Apri iecur lethargos pellit 8
Apri uesica lecti inhibet mictum 8
Aqua 65
Aqua mellis ad quæ 118
Aqua mellis per deſtillationem collecta 118
Aqua mulſa 117
Aqua tertia mellis 118
Aquila auium prima 24
Aquilam non tangit fulmen 24
Arabia longas habet lacertas 20
Aranei

Aranei ſtamina ſanguinem ſiſtunt 52
Arbuta 60
Ariſtoxenis Pythagoræ menſa 116
Argentum 67
Argentum uiuum 68
Argenti ſcoria 68
Argus pennas pictas pauoni dedit 24
Armenus lapis 78
Artemiſia abortiuum pellit 50
Artemiſiæ inuentrix Diana 50
Asbalus canis ſemper cum domino fuit fol. 19
Aſinus à frigore læditur 15
Aſini ætas 16
Aſini lotium calculum frangit; ſtercus ſanguinem ſiſtit 16
Aſini caro lepram emendat 16
Aſini Archadici longæui 15
Aſpidis morſus immedicabilis 41
Aſtura 34
Atilus 36
Attriplex ſacris ignibus medetur 51
Auellana 60
Auena 58
Aurata piſcis 37
Aurum ad quid 67
Aurum hoſpes uenerandus 67
Aurum quibus in fluuijs fundatur & quot fol. 67

Auri inuentum quibus tribuatur 67
Auster fœminas parit 17

B

BAchora piſcis 34
Balena 34
Baſiliſcus 42
Berillus 79
Bethonica ueneni antidotum 48
Bezoar lapis 77
Boa 43
Borago dentibus antidotum 48
Bubali uulua contra cicutam, fimus ad ſciaticam 9
Bugloſſa memoriam confortat 51
Bugloſſa miris malis ſubleuat 51
Butyrum 63

C

CAepæ quibus proſint 54
Cærifolium tineas necat 50
Cærifolio uis ignea ineſt 50
Calcophanus 82
Capus 28
Cameleon 6
Cameleontis hepar ad Nigromantiã. Cor ad quartanam confert 6
Camelus 100. complet annos 13
Camelus in oculto coit 13
Camelus turbat aquas 13
Cameli dens fluxui medetur 13

Cameli

Cameli urina aluum impeditam ſoluit 13
Cancer 37
Canis Lyſimachi cum domino combuſtus fol. 18
Canes euomere docuere 19
Canon de uinis 66
Capparis 47
Capra pulegio gaudet 17
Capræ cornu 17
Capræ hepar ad quid 17
Capræ per aures anhelant 17
Caprarum ætas 17
Capras lanoſas Cypria habet 17
Caprinus caſeus contra apum ictum 17
Carbunculus 79
Caſeus caprinus contra apum ictum 17
Caſtanea 60
Caſtor ædium ſtructor 10
Caſtor unde dictus 10
Caſtoreum quid 10
Caſtoreum contra morbum caducum & lethargum 10
Caulis Romana 46
Chelidonius lapis ad quæ 28
Chelonites 83
Chryſolitus 79
Cenchris 41
Cete 34
Cera piſi inſtar lac diſſoluit 121

Ceræ præcium in medicinis 121
Quæ cera probatissima sit 120
Cera quomodo ex fauis fiat 120
Cera quando albificanda 122
Cera quod rubea reddatur 123
Cerasa 59
Cerastes 41
Cerauneus 84
Ceruus ex antris serpentes trahit 4
Cerui acutissimi auditus 4
Cerui annosi fiunt 5
Cerui cornua usta, epilepticis prosunt 4
Cerui cor uenenis medetur 4
Medulla rigorem febris tollit ibid.
Cerui luxuriosi 4
Cerui pullos erudunt 4
Cerui senectus ex dentibus colligitur 5
Ceruus sibi medicus 4
Cerui uoces hominum & fistulas amant 4
Cicer 57
Ciconia pietatis exemplar 27
Ciconia pro Deo uenerata 27
Cinis ex cerui cornu dentes curat. 5. limatura ex cornu contra lumbricos, uirga contra uenena sumitur ibid.
Coluber 41
Conger 34
Cos gemmarum princeps 90
Coriandrum 56

Corneolus 81
Cornix 32
Cornu capræ 17
Corulus 83
Cerui oua ad quæ 31
Corui pes tussim sedat 30
Coturnix nociua 27
Cristallus 85
Crocodilus fugientem fugat 12
Crocus 62
Cumini semen lumbos fortificat 56
Cydonia 59 & 60
Cygnus uesicam expurgat 25
Cynnamomum 62

D

DAmæ stercus ad quid 5
Damarum stercus caluitiē tollit, fel facit fœcundas 5
Delphinus 35
Democritus melle oblectatus 116
Dens homini suspensi 2
Diana Artemisiæ inuentrix 50
Draco 41
Draconites 76

E

EChine 35
Echinus coco gratus 36
Elephas annos ducentos complet 5

Elephas in propatulo non coit 5
Elephas triennio uterum gerit 5
Equi in Ponto optimi 14
Qui equi dominos suos luxerint 15
Equi qui optimi 15
Equi ut agiles reddantur 15
Eruca tussim pellit 45
Esox 39
Examina quãdo exitura sint, & ne auolent cautelæ 105
Exebenus 78

F

FAba 57
Fel apri 8
Fel elephantis caducum morbum sanat 6
Fel ursi precordijs ualet 6
Feniculi semen 56
Ficedula 31
Ficus 59
Flogmus 79
Formica matricem mundat 21
Formicæ oua Venerem augent 21
Fucus quid 96
Fuci quando expellendi 105

G

GAgates 86
Galazia 83
Galli calcar dat uictoriam 30

Galli

Galli criſta lecti mictum inhibet 30
Garatides 80
Gobius 35
Granarij index 57
Grillus contra calculum remedium 32
Grillus quartanis medetur 32
Grillus retrogradus 32
Grus pro cibo non utilis 30
H
HAematites 86
Hæmorrhoides 41
Hepar capræ ad quid 17
Hepheſtites 86
Hericis iecur icteritiam ſanat 12
Hiacinctus 87
Hippocrates 49
Hiena ſine ſemine ex collo naſcitur 9
Hiena per annos ſexum mutat 9
Hienæ cor coxendicæ medetur, fel oculos ſanat 9
Hienæ lapis 9
Hienæ linguæ utilitas 9
Homo cunctis præſit 8
Homo ex elementis conflatur 1
Homo medicus 2
Homo paruus mundus 1
Homo uerbo meatus 2
Hydromel 118

Hyrundo 28
I
Iaculus ſerpens 42
Iaſpis 87
Ignem leo timet & Gallum 2
Inſecta non ſpirant 97
Iſcultus 80
Iuniperi baccæ 57
K
Kakabrates 81
Kikenes 96
L
LAc 63
Lac canis diureticum eſt 19
Lacertæ ſanguis uiſum clarificat 20
Lactuca ſtomacho utilis 46
Lampreta 39
Lapis Iudaicus 81
Lapis lacteus 82
Lapis molaris 89
Lapis Quadratus 82
Lauri baccæ 57
Lens 57
Leopardus uino gaudet 3
Leopardi cerebrum matricis duriciem curat 3
Leopardi ſeuum lentigines tollit 3
Leopardum animalia amant 3
Leo rex animalium 2
Leo ſeneſcit, quia cholericus ferus eſt 3

Leonis pellis contra fulmen 3.
Lepus hermaphrodytus 10
Leporis cerebrum ad quid 10
Leporis cor quartanam pellit 11
Leporis esus formosum facit 10
Leporis pulmo oculis prodest 10
Lepores candidi 10
Lichinus lapis 85
Limax 38
Lingua Hienæ 9
Locusta marina 35
Loligo 35
Lucerna piscis 38
Lucius 35
Lupinus 57
Lupus esuriens terram comedit 7
Lupi corium ad quid 7
Lupi dexter oculus audacem facit 7
Lupi testiculus mæcham rectificat 7
Lupi uisus 7
Luscinia cantrix 31
Lymurius lapis ad quid 12
Lynces Nyloticæ mammosæ 12

M

MAçer herbarum scriptor 52
Mala 59
Mala punica 60
Maluæ flos 49
Marrubius 45

Matricaria apes fugat 107
Medus 87
Megaris 35
Mel quid sit, & qualiter, ab alueolis ad usum præparetur 112
Mel quod optimum 113
Mel creticum 114
Mel crudum 113
Mel inflat 117
Mel uenenosum 114
Mellis prestantia miraculosa 115
Mellisophilon 47
Memphis 77
Menas 34
Menta 46
Mergus ad quid 31
Merulus 31
Mespila 60
Miluus cucullum amat 28
Miluus famem prædicit 28
Modus faciendi ceram ex fauis 120
Modus faciendi Oenomelitin 119
Molochetes 87
Mugil 35
Mulier rixosa, herba amara 52
Mulier rixosa ex hortis eradicanda 51
Mulieris rixosæ uenusta descriptio 2
Mulus 36
Muli corium sordida abstergit 16

Muli ungula ſteriles facit 16
Muli ungula mures abigit ibid.
Mulſum 118
Murena bis ſenos partus gerit 36
Muris decoctum urinam commouet 14
Mures maximi in Oriente 14
Murix 36
Muſtela medica 20
Muſtela Rutæ uſum docuit 20
Muſtelæ pellis ibid.
Muſtelæ ore concipiunt, & aurib. pariũt 20
Myropolij contenta 61
N
NAſturtij ſemen 55
Natrix 41
Nepa 42
Nepeta ſiue Nepta 50
Neptam Græci Calaminthan uocant 50
Nerantia poma 61
Nux communis 60
Nux muſcata 62
Nux pinea 60
Nux pontica ibid.
O
OCulata piſcis 39
Oenomel 118. & 119
Oleum oliuarum 63
Onix 88
Origanum 82

Oriza 58
Orphanus 82
Osiris taurus 14
Ossa leonis silicis instar dura 2
Ostrea 38
Oua 64
Oua corui ad quæ 31
Oua formicæ 21
Oua tremula 64
P
PAderus 42
Palumbes ad quæ 29
Palumbes bis saltem parit ibid.
Papauer & eius semen 56
Papinius 115
Passer uix annum complet 27
Passeris cerebrum Venerem excitat ibid.
Pauoni Argus pennas pictas 24
Pellis mustelæ 20
Penna de uppupa contra sodam 30
Perca 38
Perdix Sodomitica luxuriosa 20
Perdix uoce mariti audita concipit 26
Persica 59
Phasianus stomachum confortat 24
Phœnix thure uiuit 55
Phlegmaticis conuenit mel 117
Phoca 35
Pinea nux 60

INDEX

Piper 62
Pira 59
Piſces 34
Plantago hydropiſin tollit 48
Plantago maior 48
Plinius 51
Plinius ſibi contrarius 102
Plumbum 68
Poma Nerantia 61
Pontica nux 60
Porcus marinus 36
Porcus ſpurius 18
Porci ætas 18
Porci fimus ſanguinem ſiſtit 31
Porci pars ſexta cibi in ſetas 18
Porci ſanguis mundificat ibid.
Porci ſtercus ſanguinem ſiſtit ibid.
Porcelli 20. uno partu ibid.
Porrum 49
Pentulaca 45. & 50
Potus ex melle 117
Preſter 42
Propolis 121
Pruna Damaſcena 59
Pruna ſylueſtria 61
Pſittacus loquitur 31
Pulegium 49
Pulmo uulpis contra tuſsim 11
Pumix 85

Punica

Punica mala 60

Q

QVandrus 83
Quirites lapis 83

R

RAna uates 21
Rana contra dentium dolores, contra tussim, ad sacrum ignem, contra pediculos sumitur 22
Rapæ obæsum reddunt 54
Raphanus dentiũ, oculorũ, & capitis hostis fol. 54
Rex apum sine aculeo est 99
Regis apum dominium ibid.
Responsum Pollionis Romuli 118
Rheubarbaricum radix præciosior auro 54
Rheuponti 55
Ruta febri medetur 46
Ruta uenenum occultum resecat 46

S

SAbina tollit uertiginem 49
Sal 63
Salamandra ignem extinguit 20
Salamandræ uisus uenenosus ibid.
Salmo 37
Salmo omnib. orbis piscibus præfertur 38
Saluiæ usus nobilis 47
Samius lapis 83
Sanguis acceptum facit 2

Sanguis tumori medetur 3
Sanſucus 47
Saphirus 88
Scaurus 37
Scorpionis remedia contra ictus 43
Selenites 89
Semen Aniſi 56
Semen ſinapi 56
Semen urticæ 55
Seminum uirtutes ibid.
Seps 42
Serpillum capitis dolores ſedat, ducit uri-
nas, & menſtrua purgat 48
Sicilia capras lanoſas habet 17
Silurus piſcis 38
Sinapi ſemen quando ſumendum 57
Situla 43
Smaragdus 88
Sorba 60
Spelta 58
Spinachia herba 46
Spinachia piſcis 37
Spongia lapis 85
Stella marina 37
Stellio 42
Stercus equinus mortuos fœtus excludit 15
Stercus porci ſanguinem ſiſtit 18
Stincus crocodilum necat 21
Sturia ab Auſtro cibatur 37
Srurnus

Sturnus 32

T

TAlpæ ſtercus medetur Alopeciæ 19
Taranta 43
Taurus Oſiris 14
Tauri ætas ibid.
Tauri fel oculis confert: ſanguis podagram iuuat ibid.
Taurinum cornu ſerpentes fugat ibid.
Taxi pinguedo renes curat 7
Topazius 89
Trachius 84
Trebius 37
Turcoi 84
Turdi ſtercora pannum emendant 29
Turtur incineratus fluxum ſiſtit 28
Turturis ſanguis oculis prodeſt 28

V

VAria uini genera 65
Ventus ſeptent. parit maſculos 17
Verbena uulnus curat 51
Veſpertilio 27
Vrticæ ſemen tuſsim medetur 55
Vinum quod optimum 65
Vinum album ibid.
Vinum boraginatum 66
Vinum enulatum ibid.
Vinum dulce 65
Vinum ex hiſſopo 66

Vinum

Vinum ex melle conditum 119
Vinum roris marini 65
Vinum saluiatum 66
Vino quæ sit uirtus 65
de Vinis canon 66
Vitulus marinus 38
Vppupæ lingua memoriã auget 30
Vri descriptio 12
ex Vri cornibus pocula 13
Vrina contra morsum canis 2
Vrina tauri ad morsum serpentis 14
Vrsæ partus omnis instar 6
Vrsæ catuli somno crescunt ibid.
Vrsi fel ad quid ibid.
Vrtica 36
Vua passa 61
Vuæ 60
Vulpes fœmina felle ligat maritum 12
Vultur non parit marem 29

X

Xenocrates de Coriandro 56

Z

Zinguites 84.

FINIS.

BASILEAE PER HENRICVM
PETRI, ANNO M.D.LXIII.
Mense Martio.